

Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης & Κινήματα: Μια Μπερδεμένη Υπόθεση

Του Αντώνη Μπρούμα

Δεν είμαστε με τον αστικό καθωσπρεπισμό των τύπων αλλά με τις ουσιαστικές σχέσεις συντροφικότητας και αλληλεγγύης.

Είναι ξεκάθαρο όμως ότι αυτές οι σχέσεις συντροφικότητας και αλληλεγγύης δεν ενδυναμώνονται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Πως και γιατί λοιπόν προκύπτει τόσος τοξικός λόγος στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;

Ως αντανάκλαση του φιλελεύθερου πρίσματος για τον κόσμο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αναπλάθουν την ψηφιακή δημόσια σφαίρα σε μία δομή όπου μεμονωμένες μπάλες μπιλιάρδου που χτυπιούνται μεταξύ τους πάνω στο τεράστιο τραπέζι της κάθε πλατφόρμας ΜΚΔ.

Πρόκειται δηλαδή για το ακριβώς αντίθετο των συλλογικών προσπαθειών ψηφιακού δημόσιου χώρου τύπου indymedia (τις καλές εποχές μέχρι το 2008 που ήταν το πρώτο σε επισκεψιμότητα σάιτ του Ελληνικού ίντερνετ).

Λόγω της αρχιτεκτονικής τους τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (επανα)δομούν την δημόσια συζήτηση με όρους πλήρους εξατομίκευσης. Στηρίζονται στη δομή του ατομικού προφίλ χρήστη, στο οποίο το πρόσωπο αποκτά κίνητρα για την αυτοπροβολή και τον εντυπωσιασμό, ενώ οι απόψεις των άλλων περιορίζονται στα σχόλια. Επίσης, οι αλγόριθμοι των μέσων κοινωνικής δικτύωσης δημιουργούν φούσκες διαδραστικότητας μεταξύ ομοίων, που δεν αντανakλούν την κυρίαρχη πραγματικότητα της δημόσιας σφαίρας της Ελληνικής κοινωνίας.

Μοιραία τα ατομικά ποστ που αποκτούν την περισσότερη δημοφιλία στις επιμέρους ομάδωσεις των ΜΚΔ είναι αυτά που χαρακτηρίζονται από μερικότητα, επιθετικότητα και έλλειψη σεβασμού για τις απόψεις ή τα πρόσωπα των άλλων.

Έτσι, για να πάρουμε τα πιο πρόσφατα παραδείγματα στα αριστερού προσανατολισμού προφίλ των ΜΚΔ, για το μωβ κυριαρχούν ποστ ότι πρόκειται για φασίστες (μολονότι εδώ πρέπει να πούμε ότι στα κείμενά τους εν πολλοίς αρνούνται το

δικαίωμα στην ύπαρξη για τους / τις τρανς, δημιουργώντας σοβαρά ερωτήματα αν τέτοιες απόψεις μπορούν να είναι εντός οποιουδήποτε πλαισίου συζήτησης εντός των κινημάτων).

Η για την πρόσφατη βόλτα δεκάδων συντρόφων με μπλούζες με παλαιστινιακές σημαίες σε τουριστικά σημεία μετά τα πολλά συμβάντα επιθέσεων από τουρίστες από το Ισραήλ κατά ανθρώπων που εξέφραζαν υποστήριξη στον παλαιστινιακό αγώνα ότι πρόκειται για τάγματα εφόδου κατά Ισραηλινών (μολονότι τέτοιες ενέργειες απαιτούν ένα πολύ προσεκτικό και δημοσιοποιημένο πολιτικό πλαίσιο, για να είναι σαφείς και κατανοητοί σε όλους οι αποδεκτοί κατά τ' άλλα στόχοι και πρακτικές τους).

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι πια η κυρίαρχη δομή στην ψηφιακή δημόσια σφαίρα, όπως την ξέρουμε. Αυτό συνεπάγεται ότι δεν μπορούμε να απέχουμε από αυτά, αν και μπορούμε πάντοτε να διερευνούμε εναλλακτικές πλατφόρμες δημόσιου χώρου.

Αυτό γεννά το ερώτημα του πως παρεμβαίνουμε συλλογικά ως κινήματα στην ψηφιακή δημόσια σφαίρα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης;

Κάποιες σκέψεις περί αυτού:

(α) Συλλογική & Οργανωμένη Παρέμβαση: Οι συλλογικότητες των κινημάτων δεν απαρτίζονται από άτομα αλλά από κοινότητες ανθρώπων που δομούνται ως πολιτικά υποκείμενα. Η εγκόλπωση της δομής αυτής από τον ατομισμό των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μεταλλάσσει και διαβρώνει και τον δημόσιο λόγο μας προς την κοινωνία. Δεν μιλάμε πια για συλλογικότητες αλλά για διαδικτυακές περσόνες, όσο καλές και να είναι οι τελευταίες. Απαιτείται συλλογική παρέμβαση, τόσο με οργανωμένη αναπαραγωγή του λόγου μας, όπως παράγεται από τα πόρταλ μας, όσο και οργάνωση ανά συλλογικότητα ή μεταξύ χρηστών για παραγωγή λόγου με πολιτικούς όρους και στόχευση, όπως γινόταν παλιά στην μπλογκόσφαιρα και στις συλλογικές προσπάθειές της. Αυτό φυσικά δεν πρέπει να αναιρεί τον αυθορμητισμό και την ελευθερία μας αλλά να την πλαισιώνει.

(β) Παρέμβαση με Βάση την Συντροφικότητα & την Αλληλεγγύη: Υπάρχει γενικότερο ζήτημα ανοιχτού και ελεύθερου διαλόγου εντός της επαναστατικής αριστεράς (που ξεπατίκωσαν και κομμάτια της αναρχίας), το οποίο οφείλεται στις παρωχημένες λογικές της επαναστατικής πρωτοπορίας. Το μίσος όμως προς την άποψη του άλλου σε ατομικό επίπεδο και η κουλτούρα της τοξικότητας, που αγγίζει όλους πια τους χώρους, οδηγούν σε διαλυτικά φαινόμενα. Ο τοξικός λόγος εντός της ψηφιακής

δημόσιας σφαίρας πρέπει να πάψει να είναι ανεκτός και να τίθεται συστηματικά εκτός πλαισίου από όλους τους χρήστες. Τα κινήματα είναι μορφές ζωής στηριγμένες πάνω στη συντροφικότητα και την αλληλεγγύη, στις οποίες οι τοξικές αξίες του καπιταλιστικού ατομισμού απλώς δεν χωρούν.

Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του κεφαλαίου μπορεί να πλέουμε μέσα στις αντιφάσεις μας. Μέχρι όμως να φτιάξουμε συλλογικά κάτι καλύτερο, να πλέουμε με τους πολιτικούς όρους που μας αναλογούν.

Τέμπη: Ως Κοινωνία να Κάνουμε Ό,τι Περνάει από το Χέρι μας για να μην Ξανασυμβεί Ποτέ Κάτι Τέτοιο

Του Αντώνη Μπρούμα

Στην επίσκεψή του στον τόπο της τραγωδίας στα Τέμπη, όπου δεκάδες άνθρωποι μας βρήκαν τραγικό θάνατο μετά τη μετωπική σύγκρουση των δύο τρένων, ο Κυριάκος Μητσοτάκης δήλωσε ότι «[...] ένα πράγμα μπορώ να εγγυηθώ: θα μάθουμε τα αίτια αυτής της τραγωδίας και θα κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας για να μην ξανασυμβεί ποτέ κάτι τέτοιο».

Ως κοινωνία πρέπει να κάνουμε γι' αυτό -και για πολλά άλλα- ό,τι περνάει από το χέρι μας για να μην ξανασυμβούν, χωρίς όμως να έχουμε καμία εμπιστοσύνη ότι σε αυτή την κατεύθυνση θα κατευθυνθούν οι θεσμοί του κράτους και του κεφαλαίου.

Μπορούμε πράγματι να τα καταφέρουμε και να αλλάξουμε τα πράγματα, ώστε τέτοια δυστυχήματα να μην ξανασυμβούν, αρκεί να αναλάβουμε τις συλλογικές μας ευθύνες απέναντι στο γεγονός και να έρθουμε σε ρήξη με το υπάρχον.

Όχι μόνο Πένθος, αλλά και Συλλογική Οργή για την Απόδοση Ευθυνών

Ακούμε τις διδαχές των δημοσιογράφων ότι «(τ)ώρα είναι η ώρα του πένθους και της σιωπής», «μην πολιτικοποιούμε το γεγονός, αποτελεί έλλειψη σεβασμού για τους νεκρούς και τους συγγενείς τους». Σκοπός ενός τέτοιου επικοινωνιακού χειρισμού του γεγονότος είναι η θέση εκτός πλαισίου της κοινωνικής κριτικής για τα βαθύτερα αίτια του δυστυχήματος και η σταδιακή αλλαγή ατζέντας στον δρόμο για τις εκλογές.

Η ηθική των κρατούντων και των δημοσιογράφων τους δεν είναι η δική μας ηθική. Σε αντίθεση με τέτοιες ιδιοτελείς διδαχές, η κοινωνία οφείλει απέναντι στους νεκρούς της να εκδηλώσει με δυναμικό και συλλογικό τρόπο την δικαιολογημένη οργή της για το γεγονός και να θέσει επί τάπητος στη δημόσια σφαίρα τη συζήτηση για τα βαθύτερα αίτια της τραγωδίας. Έτσι δεν συμβαίνουν ξανά τέτοιες τραγωδίες και όχι με επικοινωνιακούς χειρισμούς εκπορευόμενους από τους διαδρόμους της εξουσίας ούτε με υπακοή σε ασεβείς για τους νεκρούς σιωπές αποπροσανατολισμού από την ουσία των πραγμάτων.

Όχι μόνο Ατομικό Λάθος, αλλά και Ενοχή των Δομών του Κράτους και της Αγοράς

Αμέσως μετά το σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη ο Κυριάκος Μητσοτάκης έσπευσε να το αποδώσει «κυρίως σε τραγικό ανθρώπινο λάθος». Ακολούθησε ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου παραγγέλλοντας να εντοπιστούν οι υπεύθυνοι και να αποδοθούν ευθύνες «όποιοι κι αν είναι, όπου κι αν ανήκουν, απ' όπου και αν προέρχονται και όποιον κι αν εκπροσωπούν» και σημειώνοντας ότι «είναι η ώρα της Δικαιοσύνης».

Τέτοιες δηλώσεις αποκαλύπτουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι φιλελεύθεροι αντιπροσωπευτικοί θεσμοί, αυτόν της απόδοσης ευθυνών μόνο σε άτομα – αποδιοπομπαίους τράγους και όχι στον πραγματικό ένοχο, τις κραταιές κοινωνικές δομές.

Η απόδοση ευθυνών από τους κρατικούς θεσμούς και τους

εκπροσώπους τους δεν είναι λοιπόν η δική μας απόδοση ευθυνών. Το δίκιο αποδίδεται από την κοινωνία με το μαχαίρι να φτάνει στο κόκκαλο, μέσα από το γκρέμισμα των υπαίτιων δομών και θεσμών εξουσίας.

Ποιες είναι όμως οι δομές του κράτους και του κεφαλαίου που κατέστησαν αναπόφευκτο το συμβάν και θα οδηγήσουν με μαθηματική ακρίβεια στην επανάληψή του, αν παραμείνουν άθικτες;

Όχι μόνο Έλλειψη, αλλά και Συστηματική Απαξίωση των Δημόσιων Σιδηροδρομικών Υποδομών

Ο σιδηρόδρομος αποτελεί ίσως το πιο οικολογικό μέσο μαζικής μεταφοράς. Προϋποθέτει όμως την ύπαρξη ενός σιδηροδρομικού δικτύου, που εκ φύσεως συνιστά υποδομή δημόσιου χαρακτήρα για την οποία απαιτούνται εκτεταμένοι πόροι και προσπάθεια.

Στην Ελλάδα το κράτος και η αγορά προωθούν συστηματικά το αυτοκίνητο έναντι των δημοσίων μέσων μαζικής μεταφοράς. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο ότι οι σιδηρόδρομοι δεν ευδοκίμησαν στη χώρα μας. Από την εποχή του Τρικούπη μέχρι σήμερα έχουμε ουσιαστικά ένα μόνο σιδηροδρομικό δίκτυο που συνδέει την Αθήνα με τη Θεσσαλονίκη. Και το δίκτυο αυτό είναι πλήρως απαξιωμένο.

Στις αεροπορικές, θαλάσσιες και επίγειες μαζικές μεταφορές υπάρχουν τεχνολογίες διαχείρισης κυκλοφορίας ακριβώς για να αποτρέπουν ατυχήματα εξαιτίας ανθρώπινου λάθους. Η ενσωμάτωση τέτοιων τεχνολογιών στις σιδηροδρομικές μεταφορές αποτελεί υποχρέωση της Ελλάδας από τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διασφάλιση με τεχνοκρατικούς όρους της ασφαλούς μεταφοράς με τρένο σε όλη την ήπειρο.

Ο ΟΣΕ υπήρξε σχολικό παράδειγμα της εγχώριας κρατικής κακοδιαχείρισης. Έτσι, τέτοιες τεχνολογίες δεν λειτουργούν στο Ελληνικό σιδηροδρομικό δίκτυο, αν και η εγκατάστασή τους έχει ξεκινήσει από το 2000 και παρ' όλο που έχουν ξοδευτεί πολλά δις για τον εκσυγχρονισμό του. Από την άλλη, η ιδιωτικοποίηση των Ελληνικών σιδηροδρόμων δεν έχει φέρει ούτε πρόκειται να

φέρει αποτελέσματα.

Ζούμε λοιπόν σε μια χώρα χωρίς δημόσιες υποδομές. Δεν έχουμε δημόσιες υποδομές, γιατί το Ελληνικό κράτος αφενός λειτουργεί με ιδιωτικούς όρους (με κλεπτοκρατία, όχι για το δημόσιο συμφέρον) και αφετέρου αποδίδει δημόσιες λειτουργίες στον ιδιωτικό τομέα που εκ φύσεως δεν παράγει δημόσιες υποδομές.

Η καθολική αποτυχία της ανυπαρξίας δημοσίων υποδομών στη χώρα είναι ένα πρόβλημα που έρχεται στην επιφάνεια και χτυπά με απρόβλεπτο τρόπο. Τώρα βρέθηκαν στο μάτι του κυκλώνα οι γονείς που περίμεναν τα παιδιά τους να έρθουν με το τρένο στη Θεσσαλονίκη. Δεν ήρθαν ποτέ.

Δημόσιος & Κοινωνικός Χαρακτήρας των Βασικών Υπηρεσιών και των Υποδομών τους

Οι βασικές υπηρεσίες σε μία κοινωνία πρέπει να έχουν δημόσιο και κοινωνικό χαρακτήρα, ώστε να είναι προσβάσιμες από όλους. Ένας τέτοιος χαρακτήρας δεν ταυτίζεται με το κράτος *per se*, το οποίο μπορεί κάλλιστα να διαχειρίζεται πόρους και υποδομές ως ιδιώτης ή και ως οργανωμένο έγκλημα.

Οι σιδηροδρομικές μεταφορές είναι μία βασική υπηρεσία, στην οποία οι δημόσιες υποδομές απαξιώθηκαν συστηματικά από την κλεπτοκρατική διαχείριση του κράτους και, κατόπιν, εξαλείφονται γοργά από την απόδοση στον ιδιωτικό τομέα και την εμπορευματοποίησή τους. Πραγματικός υπαίτιος του δυστύχηματος στα Τέμπη είναι το κράτος και το κεφάλαιο, με τους ιδιαίτερους -είναι αλήθεια- ιστορικο-κοινωνικούς θεσμούς που έχουν πάρει στην Ελληνική επικράτεια.

Για να μην ξανασυμβεί λοιπόν ξανά τέτοιο δυστύχημα, οι υποδομές των σιδηροδρομικών μεταφορών πρέπει να αποκτήσουν πραγματικά δημόσιο -όχι κρατικό / ιδιωτικό- χαρακτήρα. Πως όμως είναι κάτι τέτοιο σήμερα εφικτό;

Αν επιθυμούν τα κινήματα να αρθρώσουν λόγο για τον δημόσιο χαρακτήρα των βασικών υποδομών / υπηρεσιών στον 21ο αιώνα,

πρέπει να έχουν συγκεκριμένο σχέδιο που να μην παραπέμπει στο back to the future της Πασοκικής καταστροφής των 80s-90s.

Δουλειά μας είναι να επεξεργαζόμαστε λύσεις για μία νέα μορφή πραγματικά δημόσιας (κοινωνικής) παραγωγής / διανομής βασικών υπηρεσιών. Τέτοια μορφή δεν αρκεί να εξαντλείται στη συμμετοχή των εργαζομένων στις αποφάσεις, γιατί ακόμη και τα συμφέροντα των εργαζομένων είναι μερικά σε σχέση με τις κοινωνικές ανάγκες, όπως έχει δείξει η ιστορία. Πρέπει να βάλουμε και τους καταναλωτές – την κοινωνία – στο παιχνίδι, τόσο στις αποφάσεις όσο και στη συμμετοχή στην παραγωγή της εκάστοτε βασικής υπηρεσίας.

Η Ertoren υπήρξε ένα παράδειγμα τέτοιας βασικής υπηρεσίας στην καρδιά της δημόσιας σφαίρας, που κράτησε για δύο χρόνια χωρίς να έχει καμία θεσμική κάλυψη και πόρους. Ενώ είχε μπροστά της το αντιπαράδειγμα του δημόσιου – κοινωνικού, η εγχώρια αριστερά ξεπούλησε τις συχνότητες στους βαρόνους και έφερε το σημερινό τοπίο στα ΜΜΕ. Μας χωρίζει λοιπόν άβυσσος με την κρατική διαχείριση, δεξιά και αριστερή.

Θέλουμε λοιπόν να αντισταθούμε απέναντι στο κύμα ιδιωτικοποίησης / εξάλειψης των δημοσίων υποδομών και, ταυτόχρονα, στη δημιουργία νέων πραγματικά λειτουργικών και ανοιχτών σε όλους υποδομών για την κοινωνία μας. Μόνη η δημιουργία ανοιχτών και δημοκρατικών κοινοτήτων γύρω από τις βασικές υπηρεσίες είναι αυτή που μπορεί να θωρακίσει τις βασικές υπηρεσίες με όρους δημόσιου κοινωνικού, να αποτρέψει ιδιωτικοποιήσεις και να τις καταστήσει λειτουργικές.

Για εμάς, όποια και αν είναι η ερώτηση, η δημοκρατία είναι η απάντηση. Μία όμως δημοκρατία με την έννοια του ριζικού εκδημοκρατισμού της κοινωνικής ζωής, μια αντιεξουσιαστική δημοκρατία της κοινωνίας ενάντια στους αλλότριους θεσμούς του κράτους και του κεφαλαίου.

Το Twitter, ο Musk και η Κοινοτικοποίηση της Πλατφόρμας

του Αντωνίου Μπρούμα

Η πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης Twitter αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο στην ψηφιακή δημόσια σφαίρα σε παγκόσμιο επίπεδο. Συγκεντρώνει μια ισχυρή ποιότητα και ποσότητα πολιτικού διαλόγου, που διαμείβεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, και έχει κοινωνικό αντίκτυπο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Ο Elon Musk είναι ο πιο πλούσιος άνθρωπος στον πλανήτη, διευθύνων σύμβουλος των SpaceX και Tesla και ένθερμος υποστηρικτής των ατομικών ελευθεριών, ιδίως της οικονομικής ελευθερίας και της ελευθερίας έκφρασης. Στις 25 Απριλίου 2022 ο Musk κατέθεσε πρόταση προς το Twitter για την εξαγορά της εταιρείας έναντι 44 δις δολαρίων, την οποία αποδέχτηκε το διοικητικό της συμβούλιο.

Από την υποβολή της πρότασης, η αποτίμηση της εξέλιξης αυτής για το μέλλον του twitter έγινε αντικείμενο εκτεταμένης δημόσιας συζήτησης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με τις απόψεις, όπως είναι φυσικό, να δίστανται ανάλογα με τις πεποιθήσεις του καθενός. Όπως είναι αναμενόμενο, η φιλελεύθερη ομάδα συμφερόντων επικεντρώνει στον ρόλο του ατόμου Musk και έτσι αξιολογεί τον αντίκτυπο της εξαγοράς με βάση τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και τις προθέσεις του. Όσο και αν ακούγεται όμως παράξενο, για αρκετούς σχολιαστές με φιλελεύθερες αφετηρίες η αποτίμηση της επιθετικής εξαγοράς του twitter από τον Musk αποτιμάται αρνητικά λόγω του περιορισμού της λογοκρισίας που ενδέχεται να λάβει χώρα στο μέσο λόγω του φιλελεύθερου προφίλ του νέου ιδιοκτήτη του. Στην σφαίρα του

κριτικού σχολιασμού, η εξαγορά του twitter αποτιμάται επίσης αρνητικά ως ένδειξη για την υπερσυγκέντρωση οικονομικής ισχύος στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και, ευρύτερα, στο διαδίκτυο και για την αύξηση της λογοκρισίας σε βάρος του ριζοσπαστικού λόγου.

Μια τρίτη πιο ισορροπημένη ανάλυση του γεγονότος λαμβάνει αποστάσεις από τον επιφανειακό φιλελεύθερο ατομοκεντρισμό και τον αντι-διαλεκτικό κοινωνιοκεντρισμό, τοποθετώντας στο επίκεντρο μια διαλεκτική ατόμου / δομής, που ανέχεται περιορισμένες αντεπιδράσεις του ατόμου Elon Musk στις δομικές νομοτέλειες του δικτυοκρατικού κεφαλαίου. Ποιες λοιπόν μπορεί να είναι οι κεντρικές παραδοχές μιας τέτοιας ανάλυσης;

- *Η Τάση για τη Συσσώρευση Κεφαλαίου.* Η Twitter.Inc είναι μια κεφαλαιουχική εταιρεία εισηγμένη στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, που λειτουργεί με σκοπό την διανομή όσο περισσότερων κερδών στους μετόχους της. Επομένως και μετά την απόκτησή της από τον Musk, η εταιρεία θα παρέχει την πλατφόρμα με κύριο σκοπό την μεγιστοποίηση των κερδών του νέου μετόχου και την κατάκτηση όσο το δυνατόν μεγαλύτερου μεριδίου αγοράς. Όταν η δομική τάση για τη μεγιστοποίηση της κερδοφορίας της πλατφόρμας συγκρούεται με κοινωνικούς σκοπούς, όπως η διεύρυνση της ελευθερίας έκφρασης, η δομική τάση θα είναι πάντοτε αυτή που σε τελική ανάλυση θα υπερισχύει. Τυχόν αντεπίδραση του ατόμου Elon Musk κατά της δομικής τάσης για τη συσσώρευση κεφαλαίου, ακόμη και αν κρίνεται εξαιρετικά απίθανη (δεν κατέστη άλλωστε τυχαία ο Musk πλουσιότερος άνθρωπος του πλανήτη), θα είναι καταδικασμένη σε ταχεία εξάλειψη, αφού σε μία τέτοια περίπτωση η Twitter.Inc θα τείνει να εξαφανιστεί από τον ανταγωνισμό.
- *Η Τάση για τη Συγκέντρωση Οικονομικής Ισχύος.* Επιπρόσθετα, η Twitter.Inc δραστηριοποιείται σε μια ήδη σφοδρά ολιγοπωλιακή αγορά σε παγκόσμια κλίμακα. Ως αποτέλεσμα, η επιρροή του twitter στην δημόσια σφαίρα είναι ήδη τεράστια. Μετά την αλλαγή ιδιοκτησίας η

επιρροή αυτή ενδέχεται να βαίνει αυξανόμενη λόγω της ένταξης στο σύμπλεγμα των επιχειρήσεων των συμφερόντων του Musk. Η μεταβίβαση του Twitter στον Musk συνεπάγεται περαιτέρω συγκέντρωση μεριδίων αγοράς στα ολιγοπώλια του διαδικτύου. Ωστόσο, λόγω της σημασίας των ψηφιακών πλατφορμών για την δημόσια σφαίρα, η τάση προς μεγαλύτερη συγκέντρωση ισχύος από ιδιωτικά συμφέροντα, που σηματοδοτεί η εξαγορά Musk, μπορεί μόνο να αποκλίνει όλο και περισσότερο από τις κοινωνικές ανάγκες και τις απελευθερωτικές προοπτικές της ελευθερίας έκφρασης. Τυχόν αντεπίδραση του ατόμου Elon Musk κατά της δομικής ολιγοπωλιακής τάσης μέσω της κοινοτικοποίησης της πλατφόρμας κρίνεται εντελώς απίθανη.

- *Η Τάση για την Καθολική Επιτήρηση.* Περαιτέρω, ως εδρεύουσα στις ΗΠΑ η Twitter.Inc υπόκειται στην άκρως διεισδυτική σε ζητήματα ιδιωτικότητας νομοθεσία των ΗΠΑ, η οποία με την απόφαση Schrems II (Case C311/18 - Data Protection Commissioner of Ireland v. Facebook & Max Schrems) έχει κριθεί από το ίδιο το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως αντίθετη με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Δεδομένης της εξάρτησής της από το κράτος των ΗΠΑ, η εταιρεία θα συνεχίσει να παρέχει εκτεταμένη πρόσβαση στις αρχές των ΗΠΑ σε δεδομένα χρηστών της, λειτουργώντας από κοινού με το κράτος των ΗΠΑ ως κρατικό / εταιρικό σύμπλεγμα επιτήρησης. Τυχόν αντεπίδραση του ατόμου Elon Musk κατά της δομικής αυτής τάσης μέσω της μαζικής αμφισβήτησης διαταγών επιτήρησης από τις αρχές των ΗΠΑ μπορεί να επιφέρει πρόσκαιρες μόνο ποσοτικές αλλαγές νομικού ακτιβισμού, είναι όμως καταδικασμένη θα λυγίσει αργά ή γρήγορα στις ίδιες ποιότητες επιτήρησης υπό τον φόβο υποβάθμισης της πρώτης δομικής τάσης, αυτής της μεγιστοποίησης του ιδιωτικού κέρδους.
- *Η Τάση για τον Έλεγχο του Ριζοσπαστικού Λόγου.* Τα κράτη κινούνται σε παγκόσμιο επίπεδο σε μία ασφυκτική θεσμική πλαισίωση του κριτικού και, ιδίως, του ριζοσπαστικού λόγου. Το «κλείσιμο» της δημόσιας σφαίρας στις ριζοσπαστικές τάσεις έχει ως σκοπό, όχι την εξάλειψη

(πράγμα άλλωστε αδύνατο), αλλά την απονομιμοποίηση, τον περιορισμό του βεληνεκούς και την θέση στο περιθώριο των πιο ριζοσπαστικών εκφάνσεων της δημόσιας σφαίρας. Στο πλαίσιο αυτό, οι ψηφιακές πλατφόρμες λειτουργούν ως σύμπλεγμα με τα κράτη για την εφαρμογή εθνικών και διακρατικών νόμων λογοκρισίας. Όπου δεν μπορεί να φτάσει η εκ του νόμου λογοκρισία λόγω των εύλογων περιορισμών, που θέτει η διεθνής νομοθεσία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι μεγάλες ψηφιακές πλατφόρμες εκτείνουν την καταστολή του λόγου στα δίκτυά τους, υπογράφοντας μνημόνια συνεργασίας με κράτη ή διακρατικούς σχηματισμούς (βλ. ΕΕ) ή επιβάλλοντας ιδιωτικούς και εντελώς αυθαίρετους κανόνες λογοκρισίας δια της υποτιθέμενης κατάρτισης «ελεύθερων» συμβάσεων με τους χρήστες τους. Η πλέον σημαντική αυτή τάση του σύγχρονου καπιταλισμού απομυζά τις απελευθερωτικές προοπτικές της δημόσιας σφαίρας μέσα από μία συναρμογή κρατικής καταστολής και ιδιωτικής οικονομικής ισχύος. Η αντεπίδραση του ατόμου Elon Musk κατά της δομικής αυτής τάσης είναι κάτι που φοβίζει τους φιλελεύθερους σχολιαστές. Πιστεύουν δηλαδή ότι λόγω της θέσης ισχύος του αλλά και του ασταθούς του χαρακτήρα θα καταστήσει το Twitter ένα λιγότερο ελεγχόμενο γρανάζι στο σύμπλεγμα ελέγχου κρατών / κεφαλαίου. Εντούτοις, ακόμη και οι ίδιοι οι φιλελεύθεροι έχουν τον φόβο ότι ο Musk μπορεί να ανεχθεί μια μεγαλύτερη ελευθερία έκφρασης μόνο ως προς τον νεοσυντηρητικό λόγο. Ο τελευταίος, που κάθε άλλο παρά αντι-συστημικός είναι αλλά ενισχυτικός όλων των προπεριγραφόμενων δομικών τάσεων, έχει αποκτήσει τέτοια ηγεμονία λόγω της χρόνιας αναπαραγωγής από τα κραταιά ΜΜΕ, ώστε να απειλεί θεμελιώδεις πυλώνες του φιλελευθερισμού. Για τον ριζοσπαστικό λόγο δεν υπάρχει κανένας φόβος ότι ο οικονομικά υπέρ-κεφαλαιοκράτης και ιδεολογικά ακραία φιλελεύθερος Musk θα υπερθεματίσει σε καταστολή, οπότε οι όποιες λιγοστές ποσοτικές αντεπιδράσεις θα χαθούν σε έναν ωκεανό προώθησης του νεοσυντηρητισμού.

Η εξαγορά του Twitter από τον Musk ενισχύει τις αντικοινωνικές δομικές τάσεις του δικτυοκρατικού καπιταλισμού. Ως εκ τούτου, θέτει πιο επιτακτικά το ερώτημα αν υπάρχει εναλλακτική και ποια μπορεί να είναι αυτή.

Η απάντηση είναι απλή και ήδη λειτουργεί μπροστά μας. Η εναλλακτική στον δικτυοκρατικό καπιταλισμό είναι η κοινοτικοποίηση της πλατφόρμας. Το μεγαλύτερο διανοητικό επίτευγμα της σύγχρονης διαδικτυακής σφαίρας είναι η Wikipedia, μία χωρίς ιστορικό προηγούμενο συσσώρευση κοινωνικής ευφυΐας που κατέστη εφικτή και διαρκώς αναπαράγεται καθώς οι χρήστες και οι εργαζόμενοί της συγκροτούνται μέσα από κοινοτικούς δεσμούς στον συλλογικό διανοητικό εργάτη του σήμερα, που όμοιό του δεν έχουν δομήσει όλα τα πρωτόστερα κοινωνικοοικονομικά σχήματα.

Στον σημερινό κόσμο, το σύνθημα να πάρουμε τα μέσα παραγωγής προς όφελος της κοινωνίας και της φύσης συνεχίζει να είναι επίκαιρο, αποκτά όμως νέα μορφή. Κόντρα στην αχαλίνωτη δύναμη του σύγχρονου κεφαλαίου οφείλουμε να αντιπαρατάξουμε την κοινοτικοποίηση, αντί της κρατικοποίησης, των δομών κοινωνικής αναπαραγωγής. Λόγω της καθοριστικής τους επίδρασης στη δημόσια σφαίρα, οι μεγάλες ψηφιακές πλατφόρμες πρέπει έτσι να υποχρεωθούν να υιοθετήσουν κοινοτικές δομές λήψης αποφάσεων, όπου οι χρήστες και παραγωγοί του περιεχομένου έχουν την δύναμη μέσα από δικούς τους θεσμούς να ρυθμίζουν οι ίδιοι με συλλογικό τρόπο την έκφραση εντός της πλατφόρμας.

Σε όλους τους τομείς αιχμής, που εμφανίζονται, τα Κοινά και οι κοινότητες τους αποδεικνύονται στην πράξη πιο αποτελεσματικά από τον καπιταλιστικό τρόπο κοινωνικής αναπαραγωγής για την προαγωγή της κοινωνικής ευημερίας. Αυτό που ακόμη ελλείπει είναι το κοινωνικό πλαίσιο για την επιθετική προώθησή τους σε βάρος του κεφαλαίου και της αγοράς.

Σχόλιο στην Ομιλία Ζελένσκυ στην Ελληνική Βουλή

Του Αντώνη Μπρούμα,

Μετά την Κύπρο, που διέκοψε λόγω τεχνικού προβλήματος όταν έγινε αναφορά στον Αττίλα, ο Ουκρανός πρωθυπουργός Βολοντιμιρ Ζελένσκυ μίλησε και στην Ελληνική βουλή παρέα με δύο ουκρανούς ναζί του τάγματος Αζόφ.

Δεδομένου ότι ο Ζελένσκυ παρεμβαίνει στο κοινοβούλιο κάθε δυτικής χώρας με ομιλίες μελετημένες και στοχευμένες για να προκαλέσουν την έμπρακτη υποστήριξη (αποστολή όπλων, λήψη κυρώσεων, αποκλεισμός Ρωσίας από διεθνείς σχέσεις) της χώρας του στον πόλεμο με την Ρωσία, η συμπαρουσίαση με δύο ναζί του Αζόφ στην Ελληνική Βουλή δεν είναι διόλου τυχαία.

Η αλήθεια είναι ότι η παρέμβαση Ζελένσκυ στην Ελληνική βουλή ήταν η πλέον κατάλληλη και ταιριαστή για το Ελληνικό σύστημα εξουσίας και την υφιστάμενη σύνθεση των δυναμικών στην Ελληνική κοινωνία.

Η Ελλάδα κυβερνάται διαχρονικά από ένα κλεπτοκρατικό ολιγαρχικό αντι-δημοκρατικό σύστημα εξουσίας, που αν δεν ήταν

στην ΕΕ, θα ήταν εντελώς όμοιο με το Ουκρανικό. Της χώρας ηγείται μια κυβέρνηση με σκληρό ιδεολογικό πρόσημο οικονομικού φιλελευθερισμού, που έχει στον πυρήνα της μια συντηρητική (ακρο)δεξιά πτέρυγα. Πρόκειται επίσης για μια χώρα με χαρακτηριστικά αποικίας της Δύσης, όμοια με αυτά που επιθυμεί να επιβάλλει η Ουκρανική ελίτ στη χώρα της ξεφεύγοντας από την αποικιοκρατία της Μόσχας.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρουσία Ζελένσκυ πέτυχε τον στόχο της να υποδαυλίσει περαιτέρω τα φιλοπόλεμα ένστικτα του Ελληνικού συστήματος εξουσίας, που στους Ουκρανούς νεοναζί μαχητές θαύμασε τους προκεχωρημένους μαχητές της Δύσης για την ελευθερία και έπαθε ονειρώξη με το πόσο ψηλά μπορούν να φτάσουν και τα “δικά μας παιδιά” του Ελληνικού παρακράτους.

Αλλά και σε σχέση με την υφιστάμενη σύνθεση στην Ελληνική κοινωνία, η παρέμβαση Ζελένσκυ ήταν πολύ εύστοχη. Πρόκειται για μία κοινωνία, που ακόμη και στις κοσμογονικές εποχές των Μνημονίων η δεξιά δεν έπεσε ποτέ κάτω από το 30% του εκλογικού σώματος, ενώ ταυτόχρονα άλλο ένα 10% υποστήριξε μπετόν αρμέ την νεοναζιστική ακροδεξιά. Οι δύο αυτές φυλές, που αποτελούν τον εθνικό κορμό και καθορίζουν το μέλλον της χώρας, είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους στα πιο σημαντικά ζητήματα, τον άκρατο οικονομικό φιλελευθερισμό στην οικονομική σφαίρα και την συστηματική αυταρχικοποίηση της δημοκρατίας στην πολιτική σφαίρα.

Στο κοινωνικό αυτό πλαίσιο, η ομιλία Ζελένσκυ έκανε μεγάλο γκελ στο εγχώριο ακραίο κέντρο, αποχαλινώνοντας περαιτέρω τον φιλοπόλεμο παροξυσμό του, επιπέδου τρίχρονου παιδιού, που του πήραν το γλειφιτζούρι. Οι ίδιοι άνθρωποι, οι φιλελεύθεροι δηλαδή, όπως ανέκαθεν, ούτε και τώρα ενοχλήθηκαν από την παρέμβαση των δύο νεοναζί στη Βουλή, ξεπερνώντας ευσχήμως την παρουσία τους ως τυχαία προσθήκη. Την ίδια ώρα, οι Ουκρανοί νεοναζί έκλειναν το μάτι και εξίταραν την φαντασία των κακομοίρηδων της ακροδεξιάς, που -όντας εκ φύσεως φιλορώσοι- έχουν μπερδευτεί και βρίσκουν “περίεργο” το μένος της Δύσης κατά της Ρωσίας. Η ομιλία Ζελένσκυ πέτυχε λοιπόν τον στόχο της

και προς την Ελληνική κοινωνία, προσελκύνοντάς την να συμπαραταχθεί ως αιωνίως αδύναμος κρίκος με τους “νικητές”.

Εντούτοις, οι δυναμικές στην Ελληνική κοινωνία είναι πιο πολύπλοκες από το πρόσκαιρο γκελ της ομιλίας Ζελένσκυ. Σε θέματα νεοναζισμού οι Ουκρανοί πηγαίνουν από εκεί που ερχόμαστε. Η Ελληνική ακροδεξιά έχει υποστεί μια πρώτη συντριπτική ήττα με κινηματικούς όρους. Η αφύπνιση του κόσμου απέναντι στο φίδι του φασισμού παραμένει στιβαρή, μολονότι η αποπολιτικοποίηση της νεολαίας κάνει καθημερινά υπόγεια δουλειά για να ωριμάσουν ξανά οι συνθήκες της επόμενης μάχης. Η πτώση των συνθηκών διαβίωσης σε επίπεδα χειρότερα των μνημονίων και η διάλυση των όποιων δημόσιων δομών από την αυταρχική νεοφιλελεύθερη κυβέρνηση σε μόλις δύομισυ χρόνια διακυβέρνησης κάνει μεγάλες φτωχοποιημένες μάζες διαισθητικά αρνητικές προς την εμπλοκή της χώρας στον πόλεμο.

Η λαϊκή βάση της δεξιάς βλέπει με αρνητικό μάτι την πλήρη ευθυγράμμιση των συμφερόντων της χώρας με τον Ευρωατλαντισμό και ιδίως τις επιπτώσεις στους συσχετισμούς με την Τουρκία, σταδιακά αντιλαμβανόμενη με πρωτόγονο έστω τρόπο ότι βρισκόμαστε σε καθεστώς αποικίας. Καμία υπεροπλία στα ΜΜΕ δεν μπορεί να καλύψει με παχύ στρώμα σιωπής όλο αυτό το υπόστρωμα αντίθεσης και να εκμαιεύει για πολύ μια υποτιθέμενη συναίνεση στις φιλοπόλεμες κορώνες της Ελληνικής κυβέρνησης.

Σε αντίθεση με τους κρατικιστές, αριστερούς και δεξιούς, πάντοτε βλέπουμε τον Ουκρανικό και τον Ρωσικό λαό ως διαχωρισμένους από τις κυβερνήσεις τους. Ο Ουκρανικός λαός

χρειάζεται την αμέριστη αλληλεγγύη μας για την εκδίωξη του στρατού κατοχής του Ρωσικού κράτους και για την διατήρηση ανοιχτού ενός ειρηνικού και δημοκρατικού μέλλοντος πέρα από εκτροπές σε καθεστώς νεοναζισμού εντός Δύσης. Έχουμε λοιπόν πόλεμο με το τάγμα αζόφ και συλλήβδην την ακροδεξιά σε όλες τις εκφάνσεις της σε Ελλάδα, Ρωσία και Ουκρανία, που αποτελούν τις δυνάμεις του θανάτου για τους λαούς τους.

Τώρα λοιπόν μιλάμε εμείς, η κοινωνία. Δεν είμαστε σε πόλεμο, είμαστε με την ειρήνη. Για την κυβέρνηση ο καιρός γαρ εγγύς να πληρώσει για τη στάση στον πόλεμο στην Ουκρανία και την κοινωνική καταστροφή από τις επιπτώσεις της. Να βάλουμε το λιθαράκι μας, ώστε η Ευρώπη να αναλάβει τις ιστορικές ευθύνες που της αναλογούν και να γίνει δύναμη ειρήνευσης στην περιοχή, συνδράμοντας στον άμεσο τερματισμό του πολέμου και στην διατήρηση της Ουκρανίας ως ενιαίας, ανεξάρτητης, δημοκρατικής χώρας χωρίς ξένους στρατούς στα εδάφη της.

Ουκρανία: Τρεις Δουλειές για τα Κινήματα

του Αντώνη Μπρούμα

Ο πόλεμος στην Ουκρανία αποτελεί σημείο καμπής στη σύγχρονη ιστορία. Αφενός διαψεύδει τον μύθο του τέλους της ιστορίας ως αιώνιας Καντιανής ειρήνης, ανοίγοντας για πρώτη φορά τις πιθανότητες για έναν τρίτο παγκόσμιο πόλεμο. Αφετέρου καρφώνει άλλη μία κρίση στο σαρκίο των σύγχρονων καπιταλιστικών κοινωνιών. Το πιο σημαντικό, ενδυναμώνει περαιτέρω σε περιφερειακό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο τις ακροδεξιές πολιτικές δυνάμεις και την στρατιωτικοποίηση. Ενισχύει έτσι τις τάσεις προς τον ανταγωνισμό, τον ολοκληρωτισμό και τον

πόλεμο σε μία χρονική περίοδο που η ανθρωπότητα χρειάζεται περισσότερο από ποτέ την συνεργασία και τη δημοκρατία, για να αποσοβήσει τις χειρότερες επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης.

Με δυο λόγια, ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι άλλη μία εκδήλωση της γενικευμένης ανασφάλειας του σύγχρονου κρισιακού καπιταλισμού και ένα ακόμη καμπανάκι για αλλαγή ρότας προς κοινωνίες πέρα από το κράτος, το κεφάλαιο και την εμπορευματική αγορά, με θεσμούς κοινοτικής και οικολογικής δημοκρατίας.

Απέναντι σε αυτόν τον πόλεμο τρία κύρια καθήκοντα αναδεικνύονται για τα κινήματα.

Νίκη στα Όπλα της Ουκρανικής Αντίστασης

Κανένας λαός δεν είναι σε θέση να αναζητεί αυτόνομα και δημοκρατικά το μέλλον του, ενώ βρίσκεται υπό ξένη κατοχή. Κανένας επίσης στρατός κατοχής δεν μπορεί να παραμένει σε Ουκρανικό έδαφος. Όπως σε κάθε αντι-αποικιοκρατικό αγώνα, μέχρι να φύγει και ο τελευταίος Ρώσος στρατιώτης δουλειά των παγκόσμιων κινήματων είναι να ενισχύουν την Ουκρανική αντίσταση ως απαραίτητη συνθήκη για μία ελεύθερη και δημοκρατική προοπτική στη χώρα.

Στην αντιεξουσιαστική δράση η αλληλεγγύη οφείλει να είναι έμπρακτη, όχι όμως άνευ όρων. Πρέπει να στηρίξουμε έμπρακτα εκείνες τις δυνάμεις της Ουκρανικής αντίστασης, που δεν ευθυγραμμίζονται πολιτικά με την φιλοπόλεμη Δύση και το προxy της καθεστώσ Ζελένσκυ και αντιτίθενται πολιτικά στις ακροδεξιές δυνάμεις μέσα στο Ουκρανικό κράτος. Σε έναν πόλεμο, που δεν φαίνεται να τελειώνει γρήγορα, μια διεθνής ενδυνάμωση των δημοκρατικών δυνάμεων αντίστασης θα τις βοηθήσει να συγκροτήσουν ένοπλες πολιτοφυλακές για την υπεράσπιση των κοινοτήτων τους και να αποκτήσουν διακριτό ρόλο στα πολιτικά πράγματα της χώρας κόντρα στο τάγμα Αζόφ και τον ακροδεξιό τομέα.

Ταυτόχρονα, δεν έχουμε κανέναν λόγο να μην στεκόμαστε κριτικά

στην προπαγάνδα της Δύσης περί ανυπαρξίας ακροδεξιού παρακράτους αλλά και ισχυρής ακροδεξιάς επιρροής στα πολιτικά πράγματα της Ουκρανίας. Η στήριξη στην Ουκρανική αντίσταση δεν μπορεί παρά να στοχεύει στην αποτροπή ανάδυσης ενός ολοκληρωτικού συντηρητικού καθεστώτος μετά τη λήξη του πολέμου και στην ήττα της εθνικιστικής ιδεολογίας μέσα στην Ουκρανική κοινωνία.

Σταδιακή Απομάκρυνση της Παρουσίας του NATO από την Ευρώπη

Χωρίς αμφιβολία στον πόλεμο στην Ουκρανία το καθεστώς Ζελένσκυ λειτουργεί ως proxy του NATO στη σύγκρουση με την Ρωσία, θυσιάζοντας τον Ουκρανικό λαό σε έναν πόλεμο για αλλότρια συμφέροντα και ανταγωνισμούς. Πρόκειται για έναν πόλεμο βραδείας καύσης, που μαίνεται από την πτώση της ΕΣΣΔ το 1991 με ένα διάλειμμα κατά το διάστημα της κλεπτοκρατίας Γιέλτσιν, και στον οποίο πόλεμο Δύση και Ρωσία μοιράζουν την Ευρώπη σε σφαίρες στρατιωτικής επιρροής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι κυβερνήσεις της, που είναι μέλη του NATO, παίρνουν μέρος σε αυτόν τον πόλεμο με τον πιο επιθετικό τρόπο, έχοντας σε Ευρωπαϊκό έδαφος ετοιμοπόλεμο στρατό και όπλα, που όμοιό του σε μέγεθος και ισχύ δεν έχει ξαναδεί η ήπειρος.

Οι κραυγές των Ευρωπαίων ηγετών υπέρ της ειρήνης είναι συνεπώς υποκριτικές. Αφενός γιατί αποκρύπτουν ότι φτάσαμε ως εδώ εξαιτίας της αποικιοκρατικού τύπου στρατιωτικής επέκτασης της Δύσης σε περιοχές που θεωρούνται ως άμεση απειλή για το ολοκληρωτικό καθεστώς της Ρωσίας. Αφετέρου επειδή αποκρύπτουν ότι οι Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις για το από εδώ και πέρα σχεδιάζουν την ραγδαία ενίσχυση των στρατιωτικών τους εξοπλισμών και την αναβάθμιση της στρατιωτικής παρουσίας του NATO στην περιοχή αντί για θεμελίωση μιας ειρήνης στην Ευρώπη σε στιβαρές βάσεις.

Ένα σύγχρονο πανευρωπαϊκό κίνημα ειρήνης και δημοκρατίας πρέπει λοιπόν να έχει ως αφετηρία την αναγνώριση ότι καμία

ειρήνη δεν πρόκειται να υπάρξει στο μέλλον για τους λαούς της ηπείρου, όπως το μέλλον αυτό σχεδιάζεται από τις κυβερνήσεις τους.

Τουναντίον, αντί να μείνουν παρατηρητές μιας κούρσας εξοπλισμών μεταξύ των κρατών τους ως εισιτήριο για τον τρίτο παγκόσμιο, οι Ευρωπαϊκές κοινωνίες πρέπει να στραφούν κατά των ίδιων των κυβερνήσεών τους και να τις ανατρέψουν.

Δεδομένης της φτώχειας για τους λαούς της Ευρώπης λόγω του πολέμου, συγκλίνουν οι αντικειμενικές συνθήκες ώστε το κίνημα ειρήνης να είναι και κοινωνικό / ταξικό, πολλαπλασιάζοντας έτσι τις δυνατότητές του να αλλάξει τα πράγματα.

Έφτασε λοιπόν η ώρα η ΕΕ και οι κρατικοί σχηματισμοί της, που μας έφεραν ως εδώ με τις αποφάσεις τους, να πληρώσουν το ιστορικό βαρύ τίμημα που τους αναλογεί. Τώρα είναι η στιγμή για την έκρηξη ενός πανκοινωνικού κινήματος πέρα από σύνορα με κεντρικό μόττο το «Κηρύξτε τον πόλεμο στην φτώχεια και στην κοινωνική αδικία και όχι στους λαούς της Ευρώπης».

Κεντρικός σκοπός του κινήματος θα πρέπει να είναι η θεμελίωση μιας διαρκούς ειρήνης στην Ευρώπη με εγγύηση της ανεξαρτησίας όλων των χωρών της ηπείρου. Ο σκοπός αυτός μπορεί να θεμελιωθεί με μία πολυμερή συμφωνία μεταξύ της ΕΕ, της Ρωσίας και τρίτων κρατών, που θα εξασφαλίζει την Φινλανδοποίηση των χωρών της Βαλτικής και την σταδιακή αποχώρηση του ΝΑΤΟ από όλη την ήπειρο. Η συμφωνία αυτή διαφυλάσσει την ανεξαρτησία των χωρών της περιφέρειας της Ρωσίας, εξουδετερώνει την σύγχρονη αποικιοκρατία των ΗΠΑ και της ΕΕ και αποτελεί εχέγγυο για την ειρήνη, την ευημερία και την δημοκρατική προοπτική. Συνιστά και μία συμφωνία, που μπορεί να γίνει δεκτή από το ολοκληρωτικό καθεστώς της Ρωσίας υπό το βάρος του φιλειρηνικού κινήματος, που έχει αναπτυχθεί στην Ρωσική κοινωνία.

Ο Εχθρός Είναι Εδώ – Να Φέρουμε τον Πόλεμο Σπίτι μας

Ο πόλεμος στην Ουκρανία επιφυλάσσει ενεργειακή κρίση, καταστροφή ολόκληρων οικονομικών τομέων και γενικευμένη

φτώχεια για την Ελληνική κοινωνία. Οι επιπτώσεις αυτές δεν είναι φυσικό αιτιατό αυτού του πολέμου αλλά αποτελούν απόρροια της συμμετοχής του Ελληνικού κράτους στο ΝΑΤΟ και της πλήρους ευθυγράμμισης με τις απαράδεκτες κυρώσεις από τις ΗΠΑ και την ΕΕ σε βάρος της Ρωσικής κοινωνίας. Αποτελούν επίσης μέρος της επιθετικής εξωτερικής πολιτικής του Ελληνικού κράτους, που λειτουργεί ως περιφερειακός παίκτης στο αποικιοκρατικό καθεστώς στην περιοχή μας και διαπερνάται τώρα από τα ανταλλάγματα που πρέπει να δώσει όντας προσδεμένο στο άρμα των συμφερόντων των ΗΠΑ.

Την πραγματικότητα αυτή επιχειρεί να αντιστρέψει η κυβέρνηση και τα στηρίγματά της στο φιλελεύθερο κέντρο / δεξιά. Έτσι, η κυβέρνηση και η συντριπτική πλειοψηφία του εγχώριου φιλελευθερισμού εμφανίζονται να υπερθεματίζουν για την ειρήνη, χωρίς ο φιλειρηνισμός να είναι μέρος της ιδεολογίας τους. Πίσω από μια φιλειρηνική επίφαση κρύβουν την αναφανδόν υποστήριξη στην συμμετοχή του Ελληνικού κράτους στον ακήρυχτο πόλεμο ΝΑΤΟ / Ρωσίας – Κίνας, τόσο διαχρονικά όσο και τώρα με την επίσημη αποστολή στρατιωτικού υλικού στην Ουκρανική κυβέρνηση. Την ίδια ώρα, στα διεθνή φόρα οι εκπρόσωποι του Ελληνικού κράτους, όπως κάθε υπάκουο ενεργούμενο, γαυγίζουν κατά της Ρωσίας πιο δυνατά από τους εκπροσώπους του πυρήνα της Δύσης, ενώ δεν συμμετέχουν σε καμία διαβούλευση για έναν οδικό χάρτη προς την αποκλιμάκωση και την ειρήνη. Τέλος, όταν δημοσίως ερωτώνται για τον αντίκτυπο του πολέμου στην Ελληνική κοινωνία, οι

εκπρόσωποι της Ελληνικής κυβέρνησης απαντούν πως έτσι βαίνουν τα πράγματα γιατί είμαστε πλέον σε πόλεμο, ομολογώντας την φιλοπόλεμη ουσία πίσω από το φιλειρηνικό προσωπείο και καλώντας πάλι τον λαό να υποστεί για άλλη μια φορά αγόγγυστα τις επιπτώσεις των πολιτικών τους.

Η φιλελεύθερη ρητορική υπέρ της ειρήνης έχει τους εξής σαφείς στόχους:

- Την πλαisiώση του δημόσιου διαλόγου με τέτοιον τρόπο, ώστε να διεκδικείται το ανεύθυνο για την γενικευμένη ένδεια λόγω της -υποτιθέμενα δεδομένης και αναγκαστικής- συμμετοχής της χώρας στον πόλεμο μέσω του NATO.
- Την τοποθέτηση της αριστεράς και των κινημάτων σε θέσεις άμυνας με την παρουσίασή τους ως φιλοπόλεμων και με σκοπό την αντιστροφή της πραγματικότητας, δηλαδή του διεθνισμού ως φυσικής θέσης των κινημάτων και του γεωπολιτικού ανταγωνισμού ως φυσικής θέσης φιλελευθερισμού / ακροδεξιάς.
- Την αποσόβηση μιας κοινωνικής έκρηξης για τους σωστούς λόγους (ειρήνη, φτώχεια, κοινωνική αδικία) δια της πλαisiώσης και εκτροπής του δημοσίου διαλόγου σε κατευθύνσεις που καταλήγουν στο κατώφλι του Γ' παγκοσμίου πολέμου.

Ο εχθρός της φτώχειας και του πολέμου είναι εδώ στο σπίτι μας και η ειρήνη, η δημοκρατία και η κοινωνική δικαιοσύνη θα έρθουν και πάλι μόνο μέσα από την ανατροπή τους, ξεκινώντας από τη χώρα μας. Είναι λοιπόν καιρός τα κινήματα να καταστούν και πάλι απειλητικά για το κράτος και τους εγχώριους ολιγάρχες. Δουλεία μας είναι -όπως έλεγαν οι Weathermen στις ΗΠΑ τες μέρες του Βιετνάμ- να φέρουμε τον πόλεμο, κοινωνικό / ταξικό, εδώ στο σπίτι μας και, κυρίως, να τον φέρουμε με όρους για να τον κερδίσουμε.

Είμαστε το Τείχος της Ελευθερίας

του Αντώνη Μπρούμα

Όταν οι κρατικές πολιτικές ύψωναν τις διακρίσεις μεταξύ ντόπιων και μεταναστών, για να ρίξουν τα μεροκάματα στις Μανωλάδες της χώρας. Όταν ο Τύπος υποδαύλιζε καθημερινά τον ρατσισμό εναντίον των μεταναστών. Όταν οι πολιτικοί των κομμάτων εξουσίας χάιδευαν κάθε ποταπό ένστικτο για λόγους ψηφοθηρίας. Όταν τα τοπικά ΑΤ της ΕΛΑΣ έδιναν ασυλία στην χρυσή αυγή, για να πάρει το πάνω χέρι στον Άγιο Παντελεήμονα και αλλού. Όταν οι μηχανοκίνητες μονάδες της ΕΛΑΣ λειτουργούσαν ως εμπροσθοφυλακή των ταγμάτων εφόδου του ναζισμού. Όταν οι βαλκάνιοι ολιγάρχες αλλά και κάθε τοπικός «επιχειρηματίας» του είδους, που ευδοκιμεί στη χώρα, έβαζε το χέρι στην τσέπη για να τροφοδοτήσει τον στρατό των ναζί με το αζημίωτο για τις «δουλειές» τους. Όταν τα κανάλια αναζητούσαν την «σοβαρή χρυσή αυγή». Όταν η δικαιοσύνη εθελοτυφλούσε στην κάθοδο στον Άδη, την ώρα που τα πογκρόμ στους δρόμους, τα βασανιστήρια στη ΓΑΔΑ και οι δολοφονίες έδιναν και έπαιρναν. Όταν το ευνομούμενο πολιτικό σύστημα διακινούσε λάθρα φάτσα μόστρα χωρίς καμία ντροπή τον βόρβορο της θεωρίας των δύο άκρων. Όταν οι φιλελεύθεροι διανοητές καταδίκάζαν με κάθε δόλια πρόθεση την βία από όπου και αν προερχόταν. Όταν υπήρχαν ανοιχτοί και καταγεγραμμένοι δίαυλοι των ναζί με το μέγαρο μαξίμου.

Ήμασταν εκεί, για να σας χαλάμε τα σχέδια. Κάθε μέρα, ώρα, στιγμή. Σε κάθε πόλη, χωριό, παραλία, βουνό της χώρας. Στον καθημερινό πόλεμο στον δρόμο. Στην επαναοικειοποίηση των δημόσιων χώρων μας από το μίσος, που απλωνόταν. Στο κλείσιμο ενός προς ένα των γραφείων της χρυσής αυγής σε όλη τη χώρα. Στο ξεσκέπασμα κάθε υπόγειας διαδρομής σας, που επώαζε το αυγό του φιδιού. Στις κουβέντες στα καφενεία, στις στάσεις λεωφορείων, στη δουλειά. Σε κάθε απλή ανώνυμη πράξη που

αντιτίθονταν στο ρεύμα της φασιστικοποίησης, που επιβαλλόταν από τα πάνω. Στις πλατείες της άμεσης δημοκρατίας. Στο πανκοινωνικό κύμα αλληλεγγύης στους πρόσφυγες. Στη δίκη της χρυσής αυγής.

Υψώσαμε τείχος ελευθερίας στα δύσκολα. Είχε κόστος να αναμετράσαι ταυτόχρονα με το βαθύ κράτος, την βαλκανική αρπακτική ολιγαρχία της χώρας και τα ένοπλα τάγματα εφόδου του ναζισμού. Το πληρώσαμε με σπασμένα πόδια, χέρια, κεφάλια από τους θύλακες του ναζισμού στην ΕΛΑΣ, όταν τα πογκρόμ αντιμετώπιζονταν στους δρόμους. Με βασανιστήρια στη ΓΑΔΑ, όταν όπου δεν έφτανε το μαχαίρι του φασίστα υπήρχε το γκλομπ του μπάτσου. Με πολυετείς δικαστικούς αγώνες, όπου ήταν κατηγορος ο ναζισμός και κατηγορούμενη η ελευθερία και η αλληλεγγύη. Με δικούς μας ανθρώπους που λύγισαν υπό το βάρος του διπλού χτυπήματος από τους ένστολους και μη χρυσαυγίτες. Δεν είναι όμως ίδιοι οι κόσμοι μας. Κάθε χτύπημα φασίστα σε άνθρωπο ήταν για εμάς μια προσωπική ήττα, που μας βαραίνει όλη μας τη ζωή. Κάθε χτύπημά σας σε έναν από εμάς ήταν μία αφορμή δημόσιου πανηγυρισμού στα μίντια σε έναν οχετό σπίλωσής μας ως δήθεν άκρου που συγκλίνει με τους ναζί. Κάθε φορά όμως που λιώνατε έναν από εμάς από το ξύλο, τα δικαστήρια και τον δημόσιο κανιβαλισμό, φύτερωναν χίλιοι. Με βαθιά συνείδηση ότι αν πάρει το πάνω χέρι ο φασισμός, κανείς δεν θα αναπνέει πια ελεύθερος, απλώσαμε το αντιφασιστικό κίνημα σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της χώρας.

Δεν είστε κανένα τείχος καμίας δημοκρατίας. Μην μας μοστράρετε τα μικροπολιτικά ξεκαθαρίσματα λογαριασμών στη πολιτική σας πολυκατοικία ως θέσεις αρχών. Είστε το άγος ενός κοινοβουλευτισμού, που ασθμαίνει ακόμη εδώ και 40 χρόνια μεταπολίτευσης. Είστε το βάρος για την κοινωνία μας, που την εμποδίζει να ορθοποδίσει και να προχωρήσει μπροστά. Έχετε ξεσηκώσει τα χειρότερα διεθνή παραδείγματα ολίσθησης στον ολοκληρωτισμό και τα εισάγετε με χονδροειδή τρόπο για τον γηγενή πληθυσμό. Αντίθετα, εμείς είμαστε κάθε κοινωνική κατάκτηση από την αντιπροσωπευτική δημοκρατία σας. Δεν είμαστε

ήρωες, δεν είμαστε διαφορετικοί, ούτε έχουμε διαχωρισμούς ανάμεσά μας. Είμαστε κάθε χειρονομία ανθρωπιάς και ζεστασιάς χωρίς διαχωρισμούς και μίσση. Είμαστε κάθε λέξη και κάθε πράξη κόντρα στο ρεύμα του εκφασισμού. Γινόμαστε το πρόσωπο του καθενός που σηκώνει κεφάλι. Είμαστε εκατοντάδες χιλιάδες, που επαγρυπνούμε για την ελευθερία μας, και θα κερδίσουμε κάθε ψυχή και κάθε καρδιά για να ξημερώσει ένας κόσμος καλύτερος από τον σημερινό κόσμο της αγριότητας, που μας επιφυλάξατε. Και αυτό γιατί τον καλύτερο αυτόν κόσμο ήδη τον ζούμε στις καθημερινές συντροφικές μας σχέσεις.

Για κάθε ρανίδα και σπιθαμή του δικού μας κόσμου λοιπόν. Για κάθε μετανάστη και πρόσφυγα, που υφίσταται τις συνέπειες. Για τον Πάυλο, που μας βρήκαν μπόσικους και μας τον πήρανε. Για τον Πέτρο, που «έσπασε» και τον χάσαμε. Για τη Μάγδα Φύσσα, που της χρωστάμε τα πάντα. Για όλους τους λόγους του κόσμου (μας). Ούτε βήμα πίσω. Και τώρα και πάντα.

Θα είμαστε στον αγώνα για να μην περάσει ο φασισμός.

Covid-19: Από την Ατομική στην Κοινοτική Ευθύνη

του Αντώνη Μπρούμα

Ατομική Ευθύνη & Πανδημία

Από την έναρξη της πανδημίας η κυβέρνηση επικαλείται την ατομική ευθύνη για τη συμμόρφωση με τα αντιφατικά της μέτρα κατά του ιού, τα οποία νομοθετεί με καταγιγιστικούς ρυθμούς. Η επίκληση στην ατομική ευθύνη είναι αποκύημα της φιλελεύθερης

ιδεολογίας της κυβέρνησης. Σύμφωνα με την ιδεολογία αυτή, οι κοινωνίες απαρτίζονται από άτομα, η ευθύνη για τα κοινωνικά φαινόμενα κατανέμεται ατομικά και τα κοινωνικά προβλήματα επιλύονται με αναγωγή στο άτομο.

Ο φιλελευθερισμός μπορεί να είναι χρήσιμος για την δικαιολόγηση και διαίωξη της υπάρχουσας κοινωνικής συνθήκης. Η αναγωγή των πάντων στο άτομο είναι ικανή βάση για τον ισότιμο καταμερισμό ευθυνών, αποκρύπτοντας έτσι τις κοινωνικές ανισότητες, όπως την ασυμμετρία ισχύος, πόρων και δυνατοτήτων για το άλλως δύνασθαι πράττειν. Κυρίως όμως μεταθέτει την ευθύνη για κάθε κοινωνικό ζήτημα στο αφηρημένο άτομο, βγάζοντας λάδι τις ευθύνες των δομών κυριαρχίας και συγκροτώντας ένα εν τοις πράγμασι ανεύθυνο για τα πάντα. Αποτελεί έτσι εισιτήριο για την απραξία και την διαίωξη του υπάρχοντος.

Εντούτοις, το πρόβλημα με τον φιλελευθερισμό είναι ότι αποτελεί παραλλακτικό σχήμα για την κατανόηση της κοινωνικής πραγματικότητας. Αυτό καθιστά την επίκληση στην ατομική ευθύνη, εκτός από ανήθικο εργαλείο χειραγώγησης μιας ξεφτιλισμένης κυριαρχίας, και έναν αναποτελεσματικό τρόπο για τον περιορισμό της πανδημίας. Είναι αλήθεια ότι η επίκληση στην ατομική ευθύνη επενδύει στην εσωτερίκευση και αυτο-συμμόρφωση με τις κυβερνητικές επιλογές, θεωρητικά αυξάνοντας την κυβερνησιμότητα του πληθυσμού. Επειδή όμως δεν απευθύνεται σε μπάλες μπιλιάρδου αλλά σε ανθρώπινα όντα με νόηση και ροπή σε κοινωνικές αντιφάσεις, η ατομική ευθύνη φαντάζει ελάχιστα πειστική. Γιατί αν όλοι είμαστε εγωιστικά άτομα, που κοιτάμε την πάρτη μας, όπως από το πρωί ως το βράδυ μας εξαναγκάζει η εμπορευματική αγορά και το κράτος, τότε γιατί κάποιος νέος να λάβει μέτρα προστασίας, για να προστατεύσει γηραιότερους; Το σχήμα του φιλελεύθερου ατόμου, δηλαδή του κακομαθημένου κωλόπαιδου στο οποίο εκπαιδεύεται 24/7 και έχει ταυτίσει με την επιτυχία, του υπαγορεύει να διασκεδάσει χορεύοντας μέχρι το πρωί. Τέτοια ανεύθυνη στάση την δικαιολογεί κάλλιστα πάλι με την ατομική ευθύνη των γηραιότερων: ας λάβουν αυτοί μέτρα,

για να μην κολλήσουν, δεν είναι δικό του θέμα.

Και έτσι ερχόμαστε στην ουσία της υπόθεσης.

Πόσο αποτελεσματική μπορεί να είναι η ατομική ευθύνη σε μία κοινωνία για την πάταξη της πανδημίας; Μίας πανδημίας, που περισσότερο από ποτέ δείχνει πως όλοι είμαστε ίσοι μπροστά στον θάνατο, διασυνδεδεμένοι μεταξύ μας λόγω τρόπου διάδοσης του ιού και εξαρτημένοι ο ένας από τον άλλο λόγω του μεγέθους του ιικού φορτίου στην κοινωνία μας, ανεξαρτήτως αν είμαστε φτωχοί ή πλούσιοι και πολίτες ή μετανάστες / πρόσφυγες. Ο συνασπισμός της κοινωνίας γύρω από την καραντίνα της κυβέρνησης τους πρώτους μήνες έδειξε τα κοινοτικά αντανakλαστικά της Ελληνικής κοινωνίας, που παραμένουν εναργέστερα από άλλες κοινωνίες παρ' όλα τα παραμύθια του κεφαλαίου. Αυτό συνέβη γιατί το ένστικτο αυτοσυντήρησης σε συνδυασμό με το απόλυτο της αξίας της ανθρώπινης ζωής (που είναι άλλο ένα διαφοροποιό χαρακτηριστικό μας) λειτούργησε στο ανώτερο δυνατό επίπεδο, το κοινοτικό.

Έγινε αντιληπτό και διαδόθηκε αστραπιαία πως πρέπει να τηρήσουμε μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης, για να μην συντριβούμε υπό το βάρος ενός ανύπαρκτου συστήματος υγείας, το οποίο μας έχει χαρίσει αφειδώς το Ελληνικό κράτος. Για ποια ατομική ευθύνη λοιπόν μας μιλάτε;

Από την Συλλογική Ευθύνη και την Ευθύνη απέναντι στην Κοινότητα

Υπάρχει πειστική απάντηση στην φιλελεύθερη ιδεολογία της ατομικής ευθύνης; Φυσικά και υπάρχει. Δεν θα την βρούμε όμως ούτε στο αντίπαλο δέος του φιλελευθερισμού, τον μαρξισμό, ούτε όμως στον στιρνερισμό, που άφησε ανεξίτηλο το στίγμα του στην αναρχική σκέψη και χαρακτηρίζει αρκετές από τις σύγχρονες ομάδες, που για κάποιον λόγο θέλουν να αυτοαποκαλούνται κληρονόμοι των μεγαλύτερων στιγμών της ανθρωπότητας στην ιστορία.

Για τους μαρξιστές και τους κομμουνιστές η ευθύνη για τα πάντα δεν μπορεί παρά να είναι αποκλειστικά συλλογική. Προφανώς ομονοούμε μαζί τους για τον κατ' αρχάς συλλογικό χαρακτήρα της ευθύνης. Μία κοινωνία δεν μπορεί ποτέ να γίνει αυτόνομη, δηλαδή να αγγίξει το απαύγασμα της ελευθερίας, αν δεν αναλάβει τις ευθύνες της. Η συλλογικότητα όμως είναι αρκετά ασαφής όρος, ώστε να αποσιωπά τη συζήτηση για το είδος και την ποιότητά της. Για μία ιδεολογία, όπως η μαρξιστική, πάνω στην οποία θεμελιώθηκαν τον 20^ο αιώνα τα κράτη του μισού πλανήτη, η συλλογικότητα ιστορικά έχει αποδειχθεί ότι μάλλον εμπνέεται από το Ρουσσωικό γενικό συμφέρον, οδηγεί στην ισχυροποίηση του κράτους και σε μία διαλεκτική ατόμου / δομής, που υπό προϋποθέσεις είναι ικανή να συντρίψει το άτομο. Έτσι, αντιλαμβανόμαστε ότι η αντιπαράθεση στην ατομική ευθύνη της κυβέρνησης από μαρξιστική σκοπιά δεν μας οδηγεί αναπόφευκτα στη δημοκρατία αλλά δύναται επίσης να καταλήγει σε ολοκληρωτικές ατραπούς ενός πανίσχυρου κράτους και ατόμων / απλών εκτελεστών.

Από την άλλη, ως προς τη δικαιολόγηση της λήψης μέτρων κατά της πανδημίας και σε αντιπαράθεση με την ατομική ευθύνη του φιλελευθερισμού οι πιο προωθημένοι σιρνεριστές της γενιάς μας θα μιλήσουν για την ευθύνη απέναντι στην κοινότητα. Η σιρνερική ιδεολογία πράγματι αναγνωρίζει τις ευθύνες του ατόμου έναντι της κοινότητας. Έχει όμως δύο σοβαρά λάθη, υπο-προϊόντα της αντι-διαλεκτικής φιλελεύθερων καταβολών σκέψης της, όπως δομήθηκε στην αυγή του 19^{ου} αιώνα. Εκκινεί από ένα αφηρημένο αυτεξούσιο άτομο, που προϋπάρχει της κοινωνίας. Τα άτομα των σιρνερικών, όπως και το φιλελεύθερο άτομο, ξεκινούν από μία ιδεατή προκοινωνική κατάσταση για να δομήσουν από τα κάτω ελεύθερες συναθροίσεις, όπως αυτά επιθυμούν. Έτσι όμως οι σιρνερικοί υποκύπτουν στο δεύτερο λάθος, την ιδεολογία της διαρκούς αντιπαράθεσης του ατόμου με την κοινωνία, όπου καταπίεση καθίσταται κάθε υποψία κοινωνικού κανόνα. Ελλείπει κάποια αντίληψη για την πραγματικότητα της διαλεκτικής ατόμου / κοινωνίας, οι σιρνερικοί αντιμετωπίζουν κριτικά -και

σωστά- κάθε κυβερνητικό μέτρο προστασίας από την πανδημία, χωρίς ωστόσο να μπορούν να ξεπεράσουν το πρίσμα της ατομικότητας, πόσο μάλλον να σχηματίσουν μία δική τους αποδεκτή δέσμη μέτρων προστασίας. Η σιρνερική κοινότητα είναι τόσο εφήμερη όσο διαρκεί η απόλυτη συναίνεση όλων και καταρρέει με την πρώτη διαφωνία.

Στην Κοινοτική Ευθύνη και την Δημοκρατία

Έχουμε όμως πειστικές απαντήσεις στην φιλελεύθερη ιδεολογία της ατομικής ευθύνης και αυτές περιστρέφονται γύρω από την πραγματικότητα της ζώσας κινητοποιούμενης κοινότητας. Περισσότερο από κάθε φορά, ο ιός δείχνει πως οι άνθρωποι είμαστε διασυνδεδεμένοι μεταξύ μας και σε διαλεκτική σχέση με τις κοινοτικές και ευρύτερες κοινωνικές δομές, στις οποίες συμμετέχουμε και διαρκώς αναπαράγουμε. Στο μέτρο που έχουμε συνείδηση της διασύνδεσης αυτής και δεν μας έχει καταστήσει lost case η επιβολή φιλελεύθερων αξιών, λαμβάνουμε μέτρα ως κοινότητα και ασκούμε έμπρακτη κριτική, όπου απαιτείται, για μέτρα που επιβάλλονται από δομές έξωθεν αυτής. Η αναγνώριση της διαλεκτικής ατόμου / κοινότητας αλλά και ευρύτερα ατόμου / κοινωνίας, που προϋποθέτει η κοινοτική ευθύνη, θέτει αναπόφευκτα το ζήτημα της συμμετοχής, του τρόπου λήψης των αποφάσεων και, συνεπώς, της δημοκρατίας. Είμαστε λοιπόν με την κοινοτική ευθύνη απέναντι στις προκλήσεις της πανδημίας για τον πολιτικό και δημοκρατικό χαρακτήρα της, όπως είμαστε με την κοινωνική αντιεξουσία με ορίζοντα την άμεση δημοκρατία για μία αυτόνομη κοινωνία.

Covid-19: Η Επόμενη Μέρα για

τα Κινήματα

του Αντώνη Μπρούμα

Η επόμενη μέρα μετά το πέρασμα της πανδημίας θα βρει τις κοινωνίες αλλαγμένες, όχι όμως ριζικά διαφορετικές. Η πανδημία επιταχύνει κάποιες από τις ήδη υπάρχουσες κοινωνικές τάσεις, ενώ λειτουργεί περιοριστικά για άλλες. Σε αυτό το πλαίσιο, η πανδημία μετασχηματίζει και τα ριζοσπαστικά κοινωνικά κινήματα προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις.

Η Τάση της Ψηφιοποίησης

Έχοντας συμπιέσει τον χωροχρόνο, η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση έχει ανορθώσει τις καπιταλιστικές αντιφάσεις σε υπερτοπικό και διακρατικό επίπεδο. Ήδη από το *altermondialiste* κίνημα, τα κινήματα υιοθέτησαν εργαλεία ηλεκτρονικών επικοινωνιών για την παγκοσμιοποίηση των κοινωνικών αγώνων. Η επόμενη μέρα μετά την πανδημία θα φέρει την γενίκευση της απομακρυσμένης συνδιάσκεψης σε διαλεκτική σχέση με την πρόσωπο με πρόσωπο συνέλευση ως αναπόσπαστη μορφή του αγώνα. Ταυτόχρονα, οι υπερτοπικοί και διασυνοριακοί αγώνες θα επανέλθουν στο προσκήνιο με διηπειρωτικές κινητοποιήσεις και παγκόσμιες καμπάνιες, που ήδη διαδίδονται από τα σύγχρονα οικολογικά κινήματα σαν φωτιά.

Ωστόσο, σε συνθήκες καπιταλισμού της επιτήρησης, η εξέλιξη αυτή θα τονίσει την αδήριτη ανάγκη για κοινοτικές ψηφιακές υποδομές μεγάλης κλίμακας και θα ενισχύσει σχετικές προσπάθειες και πρωτοβουλίες, με προεξάρχουσα μορφή την ανοιχτή συνεταιριστικοποίηση των ψηφιακών υποδομών («open platform cooperativism»).

Η Τάση της Επικοινωνίας

Η εξέλιξη της πανδημίας ανέδειξε με ανάγλυφο τρόπο το πως το κεφάλαιο εκτυλίσσει την ηγεμονία του δια των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η κοινωνική απομάκρυνση οδήγησε σε μία έκρηξη της

χρήσης του διαδικτύου από τον γενικό πληθυσμό. Στις συνθήκες αυτές, το κράτος χρησιμοποίησε τα ΜΜΕ για την άσκηση κοινωνικού ελέγχου σε πρωτοφανή κλίμακα με όρους βιοπολιτικής.

Οι αγώνες των προηγούμενων ετών μας κληροδότησαν, με λίγες φωτεινές εξαιρέσεις, μία γενική ένδεια ανεξάρτητων κοινοτικών μέσων ενημέρωσης, που λογοδοτούν μόνο στους χρήστες τους. Η βίαιη ωρίμανση των συνθηκών ήδη οδηγεί σε νέες προσπάθειες για την πληροφόρηση των πολιτών, από και με την κοινωνία. Για να απειλήσουν όμως την φιλελεύθερη βιοπολιτική ηγεμονία του κεφαλαίου με αντι-ηγεμονικούς όρους, τέτοιες προσπάθειες τελούν υπό τους ακόλουθους όρους ευδοκίμησης:

- Κοινοτικός χαρακτήρας, δηλαδή μεικτό σχήμα παραγωγής από εργαζόμενους και χρήστες.
- Συνεταιριστική μορφή, δηλαδή διαλεκτική σχέση με την αγορά και το χρήμα που να διασφαλίζει την βιωσιμότητα των εγχειρημάτων χωρίς την απορρόφηση του χαρακτήρα τους.
- Απεύθυνση σε όλη την κοινωνία χωρίς παρελθοντολογικών νοήσεων, κνίτικης μορφής και, τελικά, κενές περιεχομένου ταυτοτικές αναφορές.
- Αντι-ηγεμονική κατεύθυνση μέσα από την αποδόμηση του φιλελευθερισμού και την πρόταξη ενός σύγχρονου και διεισδυτικού ριζοσπαστικού λόγου.

Η Τάση του Κοσμοτοπικισμού

Η πανδημία ενισχύει την τάση μετάλλαξης της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, δημιουργώντας σοβαρά προσκόμματα στις διηπειρωτικές εφοδιαστικές αλυσίδες και στην ελεύθερη διασυνοριακή κυκλοφορία κεφαλαίου, προσώπων και υπηρεσιών. Όντας προεικόνιση των επερχόμενων και κατά πολύ σοβαρότερων κρίσεων από οικολογικά αίτια, η πανδημία λειτουργεί έτσι ως οδοδείκτης για τα έθνη-κράτη να μειώσουν την απόλυτη εξάρτησή τους από το παγκοσμιοποιημένο εμπόριο σε βασικά αγαθά. Η μεταλλαγμένη καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση της επόμενης μέρας δεν θα είναι μια επιστροφή στο αιματοβαμμένο παρελθόν του

έθνους-κράτους, αυτό των δύο παγκοσμίων πολέμων και του ολοκαυτώματος. Θα είναι μια διαλεκτική ανάδυση σε ένα πλαίσιο ίσως ακόμη χειρότερο, όπου οι ολοκληρωτικές τάσεις θα θωρακίζονται θεσμικά σε διακρατικό επίπεδο υπό τη σιδερένια φτέρνα των προληπτικών πολέμων και των χειρουργικών εκκαθαρίσεων αντιφρονούντων με μεθόδους τεχνητής νοημοσύνης μέσω μη επανδρωμένων ρομπότ και αεροσκαφών.

Στις καταγιστικές εξελίξεις, που θα φέρει η οικολογική κρίση, τα κινήματα θα αντιπαρατάξουν νέους θεσμούς, που θα στηρίζονται στην παγκόσμια συνεργασία και την τοπικοποιημένη παραγωγή. Η τάση αυτή εντός του κινήματος των κοινών, που ήδη έχει χαρακτηριστεί ως κοσμοτοπικισμός («cosmoglocalism»), εμφανίστηκε και μέσα στην πανδημία με την τρισδιάστατη εκτύπωση αναπνευστήρων και προστατευτικού ιατρικού υλικού ανά τον κόσμο με βάση σχέδια και πρότυπα κοινώς προσβάσιμα στο διαδίκτυο. Σε ένα περιβάλλον αποσύνθεσης των παλαιών θεσμών οι πρακτικές του κοσμοτοπικισμού θα επιλύουν ανάγκες ταχύτερα και πιο αποτελεσματικά από τα κράτη και την εμπορευματική αγορά, με στήριξη στο μοίρασμα, την συνεργασία, την αλληλεγγύη και την κοινωνική διάνοια εξυψωμένη σε παγκόσμιο επίπεδο. Τέτοιες πρακτικές θα λειτουργούν παράλληλα και σε ένταση με τους εμπορευματικούς και κρατικούς θεσμούς, σταδιακά αποαποικιοποιώντας πτυχές της κοινής ζωής από τον έλεγχο του κεφαλαίου.

Τα Κινήματα ως Ιός

Οποιαδήποτε κοινωνική επανάσταση αλλάζει σταδιακά την κοινωνική βάση μέσα από την γενικευμένη οριζόντια διάδοση νέων πρακτικών, που καλύπτουν κοινωνικές ανάγκες και έτσι αντικαθιστούν τις παλιές πρακτικές. Τέτοια διάδοση δεν λαμβάνει χώρα σε κενό αέρος αλλά συγκρουσιακά υπό την κυριαρχία των παλαιών κοινωνικών θεσμών / σχέσεων. Τα ριζοσπαστικά κινήματα και, ευρύτερα, οι κοινωνίες διαθέτουν πληθώρα οριζόντιων πρακτικών, που βρίσκονται έξω από την σφαίρα της εμπορευματικής αγοράς και αποτελούν ουσιαστικά τον βασικότερο πυλώνα για την αναπαραγωγή της κοινής ζωής. Οι

πρακτικές αυτές παράγουν και κυκλοφορούν εναλλακτικές αξίες, που κατακλύζουν την καθημερινότητά μας σε πείσμα των αμβλυμένων κατανοήσεων της μαρξιστικής πολιτικής οικονομίας. Αυτές τις αξίες ξεκλειδώνουν και μετασχηματίζουν σε χρήμα τα ολιγοπώλια του δικτυοκρατικού καπιταλισμού, με αποτέλεσμα να έχουν αντικαταστήσει μέσα σε μια δεκαετία σχεδόν εξ ολοκλήρου τους μεγάλους παίκτες του βιομηχανικού κεφαλαίου στις πρώτες του S&P500.

Στην μετά-Covid εποχή οι πρακτικές των κινημάτων και της κοινωνίας, που διαδίδονται ως ιός, θα ενταθούν για την κάλυψη των κενών της κοινωνικής αναπαραγωγής, που θα αφήσει πίσω της η οικονομική κρίση. Στόχος των κινημάτων είναι να κερδίσουν άπαξ και δια παντός το νέο έδαφος, συγκροτώντας ανθεκτικούς στον χρόνο και στην αγορά θεσμούς κοινών. Σε αυτή την κατεύθυνση, οι οικικές πρακτικές των κινημάτων πρέπει να συντονιστούν και να οργανωθούν με στόχο τον εκτατικό πολλαπλασιασμό από μυριάδες δράσεις συλλογικότητες χωρίς διευθυντικό κέντρο που να τις κατευθύνει. Σε αυτού του νέου τύπου διάχυση στην κοινωνία οι παραδοσιακές πρακτικές του δρόμου και των αμφιθεάτρων θα πρέπει να σμίξουν διαλεκτικά με τον σχεδιασμό καλών πρακτικών, εργαλειοθηκών και πλατφορμών για τέτοιες πρακτικές. Ταυτόχρονα, τα κινήματα οφείλουν να αναζητήσουν τρόπους για την κυκλοφορία των βασισμένων στα κοινά αξιών στο εσωτερικό τους αλλά και στην πολιτική διεκδίκηση θεσμών, που θα μετασχηματίζουν το χρήμα / εμπόρευμα σε αξίες βασισμένες στα κοινά. Η πάλη για την αποκαθήλωση του χρήματος ως παγκοσμίου ισοδυνάμου της κοινωνικής αξίας στις κοινωνίες μας και η απαξίωση όλων των δικών μας πρακτικών, που δεν παράγουν χρήμα, είναι μια πάλη για την ανθεκτικότητα των κινηματικών δομών, μία πάλη εντέλει άκρως πολιτική, που πρέπει να δοθεί και σε θεσμικό επίπεδο για την παγίωση του εδάφους που κάθε φορά κερδίζεται από τις εκάστοτε άμπωτες των κινημάτων.

Η Νέα Μορφή Οργάνωσης

Τέλος, η αποδρομή της πανδημίας θα ενισχύσει τις τάσεις για

την επανεφεύρεση της πολιτικής οργάνωσης, όχι πια ως διευθυντικού κέντρου αλλά ως πολλαπλασιαστή των μετασχηματισμών υπέρ των υποτελών τάξεων. Χωρίς να απαξιώνει τις «παραδοσιακές» δομές, μία τέτοια πολιτική οργάνωση θα ανοίγει διαρκώς ομόκεντρους κύκλους, που θα διαχέουν τον ιό του μετασχηματισμού στα πεδία τους, δεν θα παραμένουν όμως στο επιμέρους αλλά θα διασταυρώνονται και θα χτίζουν στο γενικό πεδίο των κοινωνικών αγώνων. Η πολιτική οργάνωση νέου τύπου θα διατηρεί ως γενικό της στόχο την δυαδική εξουσία, δεν θα συσσωρεύει όμως την κοινωνική της δύναμη από το μητρώο μελών της αλλά από τις διάχυτες πρακτικές των κοινών, με τις οποίες θα διατηρεί πολιτικές σχέσεις ριζοσπαστικοποίησης. Το χτίσιμο του πολιτικού μετώπου της επόμενης μέρας μοιάζει να αργεί σε συνάρτηση με τον χρόνο του κεφαλαίου, θα είναι όμως πιο αρραγές από ποτέ, γιατί θα έχει στέρεη βάση και θα είναι βγαλμένο από την ίδια τη ζωή.

Η δολοφονία Suleimani από τις ΗΠΑ ως Επίσημη Κήρυξη Πολέμου κατά του Ιράν

του Αντώνη Μπρούμα

Τα ξημερώματα της Παρασκευής, 3 Ιανουαρίου 2019, ένα MQ-9 Reaper drone του στρατού των ΗΠΑ κατέστρεψε μία αυτοκινητοπομπή κοντά στο αεροδρόμιο της Βαγδάτης, δολοφονώντας τον Ιρανό στρατηγό Qasem Suleimani, τον υπαρχηγό των Ιρακινών Δυνάμεων Λαϊκής Κινητοποίησης (PMU) Abu Mahdi al-Muhandes και, τουλάχιστον, άλλους τρεις ανθρώπους. Η αυτοκινητοπομπή είχε παραλάβει τον Suleimani από το αεροδρόμιο και είχε ως προορισμό τις στρατιωτικές βάσεις της PMU. Η

Ξεκάθαρη αυτή επίθεση κρατικής τρομοκρατίας έλαβε χώρα με εντολή του ίδιου του προέδρου των ΗΠΑ Donald Trump.

Αμέσως μετά το Πεντάγωνο του κράτους των ΗΠΑ εξέδωσε ανακοίνωση ανάληψης ευθύνης, αιτιολογώντας την δολοφονία ως εξής: *«Ο Στρατηγός Suleimani ανέπτυξε ενεργώς σχέδια για επιθέσεις κατά Αμερικανών διπλωματών και υπηρεσιακών στο Ιράκ και σε όλη την περιοχή [...] Αυτή η επίθεση είχε ως σκοπό την αποτροπή μελλοντικών σχεδίων επίθεσης από την πλευρά του Ιράν. Οι Ηνωμένες Πολιτείες θα συνεχίσουν να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία του λαού μας και των συμφερόντων μας, όπου κι αν βρίσκονται σε όλο τον κόσμο»*. Στον λογαριασμό twitter του προέδρου των ΗΠΑ Trump υψώθηκε η Αμερικανική σημαία.

Ποιος είναι ο Qasem Suleimani

Ο δολοφονημένος Qasem Suleimani ήταν αρχηγός των Δυνάμεων Quds, δεύτερος πιο ισχυρός βαθμοφόρος του κράτους του Ιράν μετά τον αγιατολάχ Ali Khamenei και προβαλλόμενος ως βασικός ήρωας πολέμου από το Ιρανικό καθεστώς στην αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ.

Γιος φτωχής οικογένειας από αγροτική ύπαιθρο του Ιράν, που μεγάλωσε μεταξύ δουλειάς, προσευχής στο Ισλάμ και γυμναστικής με βάρη, ο Suleimani εντάχθηκε στους Ιρανούς Φρουρούς της Επανάστασης το 1979 αμέσως μετά την Ιρανική επανάσταση, **το αποτέλεσμα της οποίας ήταν το ξήλωμα της Ιρανικής αριστεράς και η θεοκρατική στροφή της χώρας τα τελευταία 50 χρόνια**. Ένας από τους πρώτους σταθμούς της καριέρας του ήταν το ότι πολέμησε το 1979 στην καταστολή της Κουρδικής εξέγερσης στο Βορειοδυτικό Ιράν. Κέρδισε όμως την φήμη του στις μάχες του πολέμου Ιράκ / Ιράν το 1980 καθώς και στις μετέπειτα δολιοφθορές και εν κρυπτώ στρατιωτικές επιχειρήσεις εντός του εδάφους του Ιράκ. Κατά τη διάρκεια της φοιτητικής εξέγερσης του 1999 στην Τεχεράνη συνυπέγραψε μαζί με άλλους στρατιωτικούς γράμμα προς τον πρόεδρο Χαταμί, με το οποίο τον καλούσε να συντρίψει τους εξεγερμένους φοιτητές, αλλιώς την

συντριβή και, κατόπιν, την ανατροπή του θα αναλάμβανε ο στρατός. Ο αδελφός του Sohrab Soleimani ήταν για χρόνια επικεφαλής του κρατικού Οργανισμού Φυλακών και γνωστός για τις πρακτικές βασανιστηρίων του Ιρανικού κράτους σε φυλακισμένους.

Από το 1999 ο Suleimani γίνεται αρχηγός των Δυνάμεων Quds του επίλεκτου τμήματος των Ιρανικών Ισλαμικών Φρουρών της Επανάστασης για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις εκτός του εδάφους του Ιράν. Από τότε και μέχρι σήμερα οι Δυνάμεις Quds αποτελούν τον βασικότερο βραχίονα του Ιρανικού καθεστώτος για τον βίαιο περιορισμό της Δυτικής αποικιοκρατίας αλλά και για την προώθηση του Σιιτικού ισλαμισμού και των γεωπολιτικών και οικονομικών συμφερόντων του Ιρανικού κράτους σε όλη τη Μέση Ανατολή. Με τις Δυνάμεις Quds ο Suleimani έπαιξε νευραλγικό ρόλο, μεταξύ άλλων, στη συγκρότηση του στρατιωτικού τμήματος της Λιβανέζικης Hezbollah, στην πολλαπλή υποστήριξη της Παλαιστινιακής Hamas, στην νίκη του Άσαντ επί των αντιπάλων του στον Συριακό εμφύλιο, συμπεριλαμβανομένης της Ρόζαβα, στην επικράτηση του κράτους του Ιράκ κατά του ISIS και στην πιο πρόσφατη αιματηρή καταστολή των διαδηλώσεων πολιτών κατά της γενικευμένης διαφθοράς του Ιρακινού κρατικού μηχανισμού.

Τα Γεγονότα που Προηγήθηκαν

Η δολοφονία Suleimani αποτελεί κλιμάκωση ενός ακήρυχτου πολέμου, που μαίνεται τα τελευταία χρόνια στο έδαφος του Ιράκ μεταξύ των Αμερικανικών δυνάμεων κατοχής και Ιρακινών παραστρατιωτικών ομάδων, οι οποίες έχουν συγκροτηθεί με την υποστήριξη του Ιράν και έχουν ως στόχο την εκδίωξη του αποικιοκρατικού στρατού των ΗΠΑ από την περιοχή.

Τελευταίο επεισόδιο στην ένοπλη αυτή σύγκρουση ήταν η δολοφονία με ρουκέτα την περασμένη Παρασκευή ενός Αμερικανού κοντράκτορα και ο τραυματισμός αρκετών Αμερικανών στρατιωτών σε φυλάκιο των ΗΠΑ σε στρατιωτική βάση του Ιρακινού στρατού στο πετρελαιοπαραγωγό Κιρκούκ. Αμέσως μετά την επίθεση ο Υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Mark T. Esper δήλωσε πως οι ΗΠΑ θα διεξάγουν στρατιωτικές επιθέσεις αποτρεπτικού χαρακτήρα κατά

παραστρατιωτικών οργανώσεων σε Ιράκ και Συρία υποστηριζόμενων από το Ιράν για την προστασία του προσωπικού και των συμφερόντων τους στην περιοχή. Έτσι, μέσα στην εβδομάδα και παρ' όλες τις αντιρρήσεις της Ιρακινής κυβέρνησης ακολούθησαν αεροπορικοί βομβαρδισμοί των ΗΠΑ σε στρατόπεδα της παραστρατιωτικής οργάνωσης Kata'ib Hezbollah, που είναι μέρος των PMU και επισήμως ανήκει στον στρατό του Ιράκ. Τουλάχιστον 25 μαχητές της Kata'ib Hezbollah σκοτώθηκαν και πολλοί άλλοι τραυματίστηκαν.

Οι αεροπορικές επιδρομές και οι βαριές απώλειες, που αυτές προκάλεσαν, ξεσήκωσαν διαδηλώσεις στη Βαγδάτη, που είχαν ως αποτέλεσμα την διήμερη πολιορκία της πρεσβείας των ΗΠΑ. Κατά τη διάρκεια της πολιορκίας οι διαδηλωτές παραβίασαν την κεντρική είσοδο της πρεσβείας και εισήλθαν στα εσωτερικά κτίρια, προκαλώντας ζημιές. Η Ιρακινή αστυνομία δεν περιόρισε τους διαδηλωτές, όπως μέχρι τώρα συνηθιζόταν, στην πράσινη περίμετρο γύρω από την πρεσβεία, ενώ παρενέβη και τους απομάκρυνε μετά από πολλές ώρες.

Η Δολοφονία Suleimani ως Σύγκρουση μεταξύ Κρατών και των Μηχανισμών τους

Μέχρι τώρα η στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ των κρατών ΗΠΑ / Ιράν γινόταν με ασύμμετρο τρόπο ανάμεσα σε τοπικούς παραστρατιωτικούς μηχανισμούς, που λειτουργούσαν ως proxies των δύο αυτών δυνάμεων. Η ραγδαία όμως απονομιμοποίηση της εξουσίας των ΗΠΑ στα εδάφη της Μέσης Ανατολής την έχει οδηγήσει σε γεωπολιτικό εκμηδενισμό στη Συρία και σε σοβαρή αποδυνάμωση της θέσης της και στο Ιράκ. Μπροστά στο ενδεχόμενο της απώλειας του πλήρους ελέγχου των πετρελαιοπηγών και απέναντι στη διεύρυνση της Ιρανικής επιρροής στο Ιράκ, οι ΗΠΑ αντιδρούν με την δολοφονία Suleimani.

Έτσι, η δολοφονία του ανώτατου βαθμοφόρου του κράτους του Ιράν δεν κλιμακώνει απλώς την στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ των δύο γεωπολιτικών παικτών της περιοχής.

Πρόκειται πλέον για απευθείας και χωρίς ενδιάμεσους αντιπαράθεση με τον Ιρανικό στρατό. Ως αποτέλεσμα, οι ΗΠΑ ουσιαστικά κηρύττουν τον πόλεμο στο Ιράν.

Ξεκινά όμως ένας δυνητικά ανεξέλεγκτος περιφερειακός πόλεμος με αβέβαια αποτελέσματα στην πιο εμπόλεμη ζώνη του πλανήτη. Δεν πρέπει να περνά απαρατήρητο και το γεγονός ότι η χώρα μας όχι μόνο γειτνιάζει στην περιοχή αυτή αλλά το ελληνικό κράτος έχει διαλέξει μία τέτοια συγκυρία, για να κάνει το Αιγαίο θάλασσα εξορύξεων υδρογονανθράκων με κίνδυνο στρατιωτικής αντιπαράθεσης με την Τουρκία και με συμμαχίες, που την κατατάσσουν στο στρατόπεδο των ΗΠΑ και του Ισραήλ, κράτους-παρία της πολιτισμένης ανθρωπότητας και σύγχρονου απαρτχάιντ.

Ιρακινοί διαδηλωτές πολιορκούν την πρεσβεία των ΗΠΑ

Ως σύγκρουση μεταξύ κρατών η δολοφονία Suleimani επίσης δεν γίνεται σε τυχαία συγκυρία αλλά τη στιγμή που και τα τρία εμπλεκόμενα κράτη χρειάζονται μία πολεμική αντιπαράθεση στο εξωτερικό, για να συσπειρώσουν το εσωτερικό τους στον εθνικό κορμό και να σβήσουν τις εσωτερικές κρίσεις, που σοβούν. Οι ΗΠΑ έχουν ήδη διέλθει σε άτυπη προεκλογική περίοδο, ενώ στις 18 Δεκεμβρίου 2019 το Κογκρέσο ενέκρινε την καθαίρεση του

Trump και εντός του Ιανουαρίου αναμένεται η σχετική ψηφοφορία και στην Γερουσία. Το Ιράν βρίσκεται σε μια μακρά περίοδο κοινωνικής έκρηξης με αφορμή την αύξηση της τιμής των καυσίμων, κατά τη διάρκεια της οποίας το καθεστώς έχει δολοφονήσει σύμφωνα με μαρτυρίες και αναφορές διεθνών μέσων μέχρι και 1.500 πολίτες. Από την 1^η Οκτωβρίου 2019 το Ιράκ σείεται από πλήθος κοινωνικών διαμαρτυριών κατά της 16ετούς κρατικής διαφθοράς και της αποικιοκρατικής φύσης του καθεστώτος. Οι διαμαρτυρίες στρέφονται και κατά της παρεμβατικότητας του Ιράν στα εσωτερικά του Ιράκ. Από την έναρξη των κινητοποιήσεων το Ιρακινό καθεστώς αλλά και οι Ιρανικής επιρροής παραστρατιωτικές οργανώσεις του έχουν σύμφωνα με αναφορές σκοτώσει περίπου 420 πολίτες και έχουν τραυματίσει άλλους 17.000. Πριν από την δολοφονία Suleimani ο Abdul Mahdi είχε δηλώσει την παραίτησή του και την παραμονή στην εξουσία μέχρι τη διεξαγωγή εκλογών.

Η Επόμενη Φάση του Περιφερειακού Πολέμου

Αμέσως μετά τη δολοφονία Suleimani, ο ανώτατος ηγέτης του κράτους του Ιράν Ayatollah Ali Khamenei εξέδωσε ανακοίνωση, με την οποία δηλώνει ότι *«δυναμική εκδίκηση περιμένει τους εγκληματίες, που έχουν το αίμα του [εν. του Suleimani] και το αίμα των άλλων μαρτύρων στα χέρια τους»*. Στο ίδιο πνεύμα, ο Υπουργός Εξωτερικών του Ιράν, Javad Zarif, αποκάλυψε τη δολοφονία Suleimani ως *«πράξη διεθνούς τρομοκρατίας»* και ως *«εξαιρετικά επικίνδυνη και ηλίθια κλιμάκωση»*, για τις επιπτώσεις της οποίας *«οι ΗΠΑ θα έχουν την πλήρη ευθύνη»*.

Από την άλλη πλευρά, ο βουλευτής των Δημοκρατικών Christopher S. Murphy έγραψε στον λογαριασμό του στο twitter ότι *«ο Suleimani ήταν ένας εχθρός των ΗΠΑ. Αυτό είναι δεδομένο. Η ερώτηση όμως είναι η εξής [...] Δολοφόνησαν μόλις οι ΗΠΑ χωρίς έγκριση από το Κογκρέσσο τον δεύτερο πιο ισχυρό άνθρωπο στο Ιράν, γνωρίζοντας πως πυροδοτούν πιθανό εκτεταμένο περιφερειακό πόλεμο; [...] Ένας λόγος για τον οποίο γενικώς δεν δολοφονούμε αξιωματούχους ξένων κρατών είναι η πίστη ότι*

τέτοιες ενέργειες θα στοιχίσουν περισσότερες, όχι λιγότερες, ζωές Αμερικανών. Αυτή πρέπει να είναι η μεγαλύτερη ανησυχία μας αυτή την στιγμή».

Ήδη το κράτος των ΗΠΑ έχει ενισχύσει τα στρατεύματά του στην περιοχή με ακόμη 750 στρατιώτες ως άμεση δύναμη πυρός και ετοιμάζεται να αναπτύξει στην περιοχή άλλες 3.000 τις επόμενες ημέρες. Ταυτόχρονα, ο Νετανιάχου ακύρωσε την επίσκεψή του στην Αθήνα για την υπογραφή της συμφωνίας του υποθαλάσσιου πετρελαιοαγωγού South Stream και επέστρεψε εσπευσμένα στο Ισραήλ για τις εξελίξεις.

Μολονότι ακριβείς προβλέψεις για τις εξελίξεις είναι αδύνατες, η επόμενη φάση του περιφερειακού πολέμου ΗΠΑ / Ιράν θα έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Αύξηση των στρατιωτικών δυνάμεων των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή και ανάπτυξη δυνάμεων στις περιοχές Αμερικανικού ενδιαφέροντος.
- Χειροτέρευση της σχέσης των ΗΠΑ με την κυβέρνηση του Ιράκ.
- Ανοιχτή σύγκρουση των παραστρατιωτικών proxies του Ιράν με τις δυνάμεις κατοχής των ΗΠΑ.
- Απευθείας αψιμαχίες μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν για μακρό χρόνο, που όμως δεν θα πάρουν την μορφή χερσαίων επιχειρήσεων εκατέρωθεν εντός ή εκτός Ιράν.
- Ραγδαία αύξηση νεκρών και απωλειών αμάχων και περαιτέρω αποσταθεροποίηση της πολιτικής κατάστασης στο Ιράκ.

Αποικιοκρατία, Αντίσταση και Λαϊκός Παράγοντας στη Μέση Ανατολή

Οι ΗΠΑ βρίσκονται σε αποδρομή της αποικιοκρατικής τους δύναμης στη Μέση Ανατολή. Αυτό δείχνει η πρακτική της αντικατάστασης των διπλωματικών μέσων και της πολιτικής / ιδεολογικής άσκησης ισχύος από αμιγώς στρατιωτικά μέσα. Η ωμή βία των ΗΠΑ για την προώθηση των γεωπολιτικών τους συμφερόντων μπορεί να έχει ρίξει ανεπιστρεπτί το φύλλο συκής περί προώθησης της

φιλελεύθερης δημοκρατίας στα μάτια των λαών της Μέσης Ανατολής, έχει ωστόσο τεράστιο κόστος σε ανθρώπινες ζωές, υποδομές, οικοσυστήματα και προσφυγικά ρεύματα, διατηρώντας την πιο εμπόλεμη ζώνη του πλανήτη σε μία κατάσταση διαρκούς πολέμου. Περαιτέρω, τα στρατιωτικά μέσα, που χρησιμοποιούν οι ΗΠΑ, είναι πλέον, κατά κανόνα, πράξεις κρατικής τρομοκρατίας με συνδρομή αυτοματοποιημένων πολεμικών μέσων. Τέτοιες εκκαθαρίσεις αντιπάλων αποτελούν πια κανονικότητα και βρίσκονται πέραν κάθε λογοδοσίας σε οποιοδήποτε θεσμό όχι μόνο της διεθνούς κοινότητας αλλά και του ίδιου κράτους των ΗΠΑ με ευθύνη των προηγούμενων κυβερνήσεων του δημοκρατικού Ομπάμα.

Η σκλήρυνση της στάσης των ΗΠΑ γίνεται σε παράλληλη κίνηση με την σκλήρυνση του Ισραηλινού απαρτχάιντ κατά των Παλαιστινίων και με την στρατιωτική και διπλωματική θωράκιση των Ισραηλινών συμφερόντων με όρους ισχύος. **Σε αυτή την σκακιέρα το ελληνικό κράτος έχει διαλέξει πλευρά.** Διευρύνει την στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στα εδάφη του και συνάπτει γεωπολιτικές συμμαχίες με το Ισραήλ για τον αποκλεισμό των αντιπάλων του. Συμμετέχει έτσι στη ρευστοποίηση της τουρκικής γεωπολιτικής θέσης και ενδυναμώνει τον κίνδυνο για την μεταφορά της γραμμής της περιφερειακής σύγκρουσης σε Αιγαίο και Κύπρο, συμμαχώντας με τον διαχρονικό αποικιοκράτη της Μέσης Ανατολής.

Από την άλλη πλευρά, το θεοκρατικό καθεστώς του Ιράν χρωστά την ίδια την μακροζωία του στην Δυτική αποικιοκρατία. Με την δικαιολογία της μάχης κατά του αντι-ιμπεριαλισμού, οι χασάπηδες του Χομεϊνί έχουν καταφέρει να επιβάλλουν σιωπή νεκροταφείου στην Ιρανική κοινωνία, απονομιμοποιώντας κάθε κοινωνική αντίσταση στη θεοκρατία, στην κυριαρχία, στην καταπίεση και στην εκμετάλλευση ως δήθεν ενεργούμενο της Δύσης. Με αυτό τον τρόπο το κράτος του Ιράν λειτουργεί ως ιανός της Δυτικής αποικιοκρατίας στις πλάτες του Ιρανικού λαού αλλά και στο εξωτερικό.

Το κράτος του Ιράν εξάγει με όρους γεωπολιτικής το δικό του παρόν στο μέλλον όλης της Μέσης Ανατολής. Ακολουθώντας το επιτυχημένο παράδειγμα της Χεζμπολάχ, δημιουργεί μικρογραφίες

της σε όλες τις εμπόλεμες ζώνες της περιοχής. Αυτές προωθούν τα Ιρανικά γεωπολιτικά και οικονομικά συμφέροντα και επιχειρούν να καθορίζουν τα τοπικά καθεστώτα σε αντιγραφή του Ιρανικού. Η μανιέρα σε όσες χώρες πατάει πόδι ο Ιρανικός γεωπολιτικός παράγοντας παραμένει ίδια όπως και στο εσωτερικό του Ιράν. Θεοκρατία, παραδοσιακή κοινότητα, στρατιωτικοποίηση και ανεξέλεγκτη από κοινωνικές κατακτήσεις βία, εξαφάνιση κάθε διαφορετικής άποψης και πολιτικής οργάνωσης, καταστολή κοινωνικών αγώνων με παραστρατιωτικούς όρους. Και όλα αυτά στο όνομα του αντι-αμερικανισμού. Όσο λοιπόν περισσότερο τα Ιρανικά συμφέροντα γίνονται καθεστώσ σε διάφορες χώρες της Μέσης Ανατολής, όπως λόγω χάρη στον Λίβανο, τόσο πιο προφανής γίνεται η αποστοίχιση της Ιρανικής γεωπολιτικής από τον λαϊκό παράγοντα, τις λαϊκές ανάγκες και την απελευθέρωση της περιοχής. Βασικό εργαλείο του κράτους του Ιράν σε αυτό το παιχνίδι ήταν και ο δολοφονημένος Suleimani.

Δεν πρόκειται λοιπόν για κάποιον Μπολιβαριανό ήρωα της Αραβικής απελευθέρωσης αλλά για έναν ικανό και αδίστακτο κρατικό στρατιώτη, που είχε διαλέξει μπάντα στο γεωπολιτικό παιχνίδι και μάλιστα με όρους εθνικιστικούς και θεοκρατικούς.

Επιθυμία ηρωοποίησης τέτοιων συμβόλων στην αριστερά εμφανίζεται μόνο στους ορφανούς μανδαρίνους της ΕΣΣΔ, που πια έχουν απωλέσει την θαλπωρή των κρατικών μορφωμάτων των γκούλαγκ και τώρα βρίσκουν καταφύγιο όλο και πιο χαμηλά, στη θώπευση των κρατών της καπιταλιστικής Κίνας και των Ιρανών μουλάδων, εκ του μακρόθεν όμως ως αυτοικανοποίηση εικονικής πραγματικότητας.

Δύση, Ρωσία, Ιράν και οι άξονές τους έχουν αμοιβαίες ευθύνες για την καταδίκη της Μέσης Ανατολής σε αυτή την κατάσταση τα τελευταία 30 χρόνια, μολονότι με διαφορετικό μερίδιο. Στο πλαίσιο αυτό, στους πολίτες της Δύσης αναλογεί η αντίρροπη ευθύνη για το μπλοκάρισμα με κάθε μέσο της Δυτικής αποικιοκρατίας στη Μέση Ανατολή, η λογοδοσία του κρατικο/στρατιωτικού συμπλέγματος για τα εγκλήματα σε βάρος

των λαών της, η άμεση αποστρατικοποίηση της περιοχής, ο τερματισμός ενεργειών κρατικής τρομοκρατίας και η τιμωρία των υπευθύνων ως εγκληματιών πολέμου. Είναι λοιπόν πειστικά αναγκαία και στην παρούσα συγκυρία η άνοδος του αντιπολεμικού κινήματος στην καρδιά της Δύσης, που θα περιορίσει την εμβέλεια του νέου παρανοϊκού περιφερειακού πολέμου των ΗΠΑ με το Ιράν και θα περιορίσει τις απώλειες σε ανθρώπινες ζωές, υποδομές και οικοσυστήματα.

Οι Εξελίξεις γύρω από το Brexit και η Σημασία τους για τα Κινήματα

Αντώνης Μπρούμας

Έχουν περάσει ήδη τρία έτη από το δημοψήφισμα, με το οποίο το Ηνωμένο Βασίλειο έθεσε εαυτό απέναντι στο υπαρξιακό δίλημμα εντός ή εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προσφάτως η εσωτερική αντιπαράθεση στη χώρα διήλθε στην τελική της φάση. Ο νέος πρωθυπουργός των Tories, ο Μπόρις Τζόνσον, μη εκλεγμένος όπως και η προκάτοχός του, προχώρησε στην απόφαση προσωρινής αναστολής του κοινοβουλίου, προκειμένου να αποφύγει την αναμέτρηση με τους πολιτικούς αντιπάλους της ασύντακτης εξόδου από την ΕΕ.

Εντούτοις, την πρώτη ημέρα λειτουργίας του κοινοβουλίου ο Τζόνσον έχασε την ισχυρή πλειοψηφία, καθώς ένας βουλευτής του επιδεικτικά σηκώθηκε από τα έδρανα των Tories και κάθισε στα έδρανα των Φιλελεύθερων Δημοκρατών, ενώ αυτός μιλούσε από έδρας. Κατόπιν, μία διαπαραταξιακή πλειοψηφία ψήφισε νόμο, με τον οποίο απαγορεύει στην κυβέρνηση την ασύντακτη έξοδο από την ΕΕ. Ως απάντηση, ο πρωθυπουργός ζήτησε την προκήρυξη

γενικών εκλογών πριν τις 31 Οκτώβρη, ημέρα λήξης της προθεσμίας για συντεταγμένη έξοδο από την ΕΕ.

Οι θυελλώδεις εξελίξεις στη Γηραιά Αλβιόνα δεν αποτελούν παρά την κορύφωση της επί τρία χρόνια σοβούσας κρίσης γύρω από ένα ζήτημα, που έχει μονοπωλήσει τον πολιτικό διάλογο σε απόλυτο βαθμό και έχει διχάσει βαθιά τη βρετανική κοινωνία. Απέναντι στη μεγαλύτερη μεταπολεμικά κρίση της η Βρετανία σε περίπτωση ασύνταχτης εξόδου θα βρεθεί αντιμέτωπη με ελλείψεις βασικών αγαθών, σε βαθιά οικονομική ύφεση και με κίνδυνο για την ακεραιότητα της ομοσπονδίας, αφού είναι υπαρκτή πλέον η πιθανότητα ανεξαρτητοποίησης της Σκωτίας και η συνένωση της Βόρειας Ιρλανδίας με την Ιρλανδία.

Η απόφαση της πλειοψηφίας του Βρετανικού λαού για έξοδο από την ΕΕ στο δημοψήφισμα του 2016, την οποία προκάλεσε και κατόπιν της οποίας ηγήθηκε η συντηρητική κυβέρνηση των Tories, υποδαυλίστηκε κυρίως από συντηρητικά αντανакλαστικά, όπως η επαναθεμελίωση της Βρετανικής εθνικής ταυτότητας, ο ρατσισμός προς τους μετανάστες από την ΕΕ, η αντίθεση στην πολυπολιτισμικότητα, ο φόβος ότι οι μη Βρετανοί παίρνουν τις δουλειές από τους Βρετανούς κτλ. Πλέον όμως η κατεξοχήν συντηρητική βρετανική κοινωνία βρίσκεται σε μία νέα αβέβαιη πραγματικότητα, καθώς αρχίζει να εισπράττει το βαρύ κόστος της ρήξης με την ΕΕ. Στις επερχόμενες κάλπες θα αποφασίσει αν οι λόγοι για τους οποίους αποφάσισε υπέρ του Brexit αξίζουν για να τραβήξει τη ρήξη αυτή μέχρι τέλους.

Η στάση της Αριστεράς απέναντι στην ΕΕ είναι ανέκαθεν διφορούμενη. Από τη μία πανθομολογείται ότι το οικοδόμημα της ΕΕ είναι ένας θεσμός με εγγεγραμμένο τον νεοφιλελευθερισμό στο dna του, δηλαδή στις καταστατικές συνθήκες της, περιορίζοντας έτσι τη δυνατότητα προοδευτικών μεταρρυθμίσεων μίας εκλεγμένης κυβέρνησης με αριστερό πρόσημο σε ένα κράτος-μέλος. Ως εκ τούτου, η άμεση ή μεσοπρόθεσμη ρήξη και έξοδος από την ΕΕ συνιστά μονόδρομο για μία αριστερή δύναμη στην εξουσία.

Στον αντίποδα, γίνεται επίσης κοινά αποδεκτή η σύγχρονη

διεξαγωγή του κοινωνικού πολέμου από το κεφάλαιο πέραν των εθνικών συνόρων και η ανάγκη περιφερειοποίησης/διεθνοποίησης της κοινωνικής πάλης για την ανάσχεση της υπερφαλάγγισης των κοινωνικών κινημάτων.

Στα πλαίσια αυτά, προκρίνεται στρατηγικά η παραμονή και η πάλη για την αλλαγή των συσχετισμών εντός της ΕΕ, ώστε, αν αυτή επέλθει, η πάλη να δοθεί από καλύτερες θέσεις για τα κινήματα και τις πολιτικές τους γραφειοκρατίες. Ενώ λοιπόν αμφότερες οι πλευρές του διαλόγου εντός της Αριστεράς και των κινημάτων ομονοούν σε βασικές θέσεις και στόχους, φτάνουν σε διαφορετικά συμπεράσματα ως προς τη στρατηγική, που πρέπει να ακολουθηθεί για την επίτευξή τους.

Οι εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο με αιχμή του δόρατος τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο αλλάζουν πια το παραπάνω πλαίσιο. Κατ' αρχάς, αυθεντικότερη πολιτική δύναμη της υποτιθέμενης επιστροφής στο μυθικό παρελθόν του έθνους-κράτους αντί της Αριστεράς αναδεικνύεται παγκοσμίως η Ακροδεξιά, καταλαμβάνοντας είτε με πολιτική ηγεμονία είτε και με εκλογές τα πιο προηγμένα κράτη της Δύσης. Η ακροδεξιά καρπώνεται έτσι πολιτικά τις διαλυτικές τάσεις του διεθνούς πλαισίου κυριαρχίας, που οικοδόμησε από τη δεκαετία του '70 το νεοφιλελεύθερο κύμα και σήμερα αποσταθεροποιεί εξαιτίας των αντιφάσεών του.

Ταυτόχρονα, οι πολιτικά κυρίαρχες δυνάμεις του οικονομικού φιλελευθερισμού διαπερνώνται διαλεκτικά από τις πολιτικές θέσεις της ακροδεξιάς ηγεμονίας, αποβάλλοντας σταδιακά τα κοινωνικά φιλελεύθερα χαρακτηριστικά τους. Ωστόσο, η απόπειρα από τις δυνάμεις αυτές για την επιστροφή στο παρελθόν του έθνους-κράτους, που ούτως ή άλλως ποτέ δεν ήταν ονειρικό -κάθε άλλο-, γίνεται σε έναν κόσμο που σε τίποτα δεν μοιάζει με τον πλανήτη των αρχών του 20ου αιώνα. Η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση έχει πια συγκροτήσει εμβρυακά τις δομές για μία παγκόσμια οικονομική και πολιτιστική συνένωση, μολονότι υπό την κυριαρχία του κεφαλαίου. Η οικολογική κρίση, που θέτει σε κίνδυνο την ίδια την ύπαρξη της ανθρωπότητας, απαιτεί

επείγουσα πολιτική συνεργασία και αλληλεγγύη στο ανώτατο επίπεδο. Σε τέτοιο διεθνές πλαίσιο κυριαρχίας, η επιστροφή στο έθνος-κράτος συνιστά ρητορικό σχήμα, ακόμη και για τα πιο ισχυρά κράτη του πλανήτη. Η διαλεκτική αλλαγή του διεθνούς πλαισίου κυριαρχίας από νεοσυντηρητικές πολιτικές δυνάμεις οδηγεί σε ανάταση των σύγχρονων κρατικών σχηματισμών πάλι σε διακρατικούς σχηματισμούς, ακροδεξιάς όμως δομής και κοπής, με εντεινόμενους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς, αυξημένα ενδεχόμενα πολιτικών συρράξεων και προφανή αδυναμία επίλυσης πιεστικών παγκόσμιων ζητημάτων, όπως η αλλαγή του κλίματος.

Ενώ λοιπόν η ακροδεξιά Ένωση των Ευρωπαϊκών Εθνών έρχεται όλο και πιο κοντά και η Ένωση των (αμεσο)Δημοκρατικών Κοινοτήτων της Ευρώπης φαίνεται πιο μακρινή από ποτέ, πώς πρέπει να πορευθούν τα κοινωνικά κινήματα στη λήψη συγκεκριμένων θέσεων στο σήμερα έναντι της ΕΕ;

Η εμπειρία δείχνει αφενός ότι η προσπάθεια υιοθέτησης αντί-ΕΕ στάσης από αριστερές δυνάμεις στην Ελλάδα δεν απέτρεψε την πολιτική κεφαλαιοποίηση του σχετικού κοινωνικού ρεύματος από την ακροδεξιά. Αφετέρου η απόλυτη μονοπώληση της πολιτικής ζωής από το Brexit στη Γηραιά Αλβιόνα έθεσε εκτός πλαισίου την αυθεντικά σοσιαλδημοκρατική ατζέντα του Κόρμπυν σε καιρούς σοσιαφιλελευθεροποίησης της ριζοσπαστικής Αριστεράς, με κίνδυνο τη μη εκλογή του στις επερχόμενες εκλογές. Ο δεξιός λαϊκισμός της επένδυσης στην ενότητα του έθνους ήταν ιστορικά ανέκαθεν κατά κανόνα πιο ισχυρός από τον αριστερό πραγματισμό της αναδιανομής εξουσίας υπέρ των καταπιεζόμενων. Σε καιρούς νεοφιλελεύθερης ηγεμονίας η υπέρβαση αυτού του περιορισμού γίνεται δυσχερέστερη από ποτέ.

Ωστόσο, η ιστορική ανάλυση της κοινωνικής αντιεξουσίας δείχνει ότι τα μαζικά κοινωνικά κινήματα έχουν να επιδείξουν συγκεκριμένες υπερβάσεις του διπόλου έθνος-κράτος/διεθνές πλαίσιο νεοφιλελεύθερης κυριαρχίας μέσα από το altermondialist κίνημα. Ταυτόχρονα, οι φυγόκεντρες τάσεις, που δημιουργούν οι σύγχρονοι πολιτικοί θεσμοί, έχουν προσφάτως αναδείξει ξανά την πόλη ως ημιαυτόνομη πολιτική οντότητα, με

ριζοσπαστικά αριστερά κινήματα να στέλνουν αριστερές γραφειοκρατίες σε μία σειρά δήμους και να επιτρέπουν έτσι την εκδίπλωση προοδευτικής ατζέντας.

Αντίστοιχα, οι σύγχρονες κινητοποιήσεις σε όλο τον κόσμο φέρνουν ξανά στο προσκήνιο **τα κοινά** και την ανάταση νέου τύπου κοινοτήτων σε όλο τον κόσμο, που διακρίνονται από την παραδοσιακή κοινότητα στη βάση της ανοιχτότητας, του μοιράσματος, του συνεργατισμού και της κατανεμημένης εξουσίας. Με αυτά τα εφόδια στη φαρέτρα τους τα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα μπορούν να επιφέρουν τις ποθητές υπερβάσεις στο δίπολο έθνος-κράτος/διεθνές πλαίσιο κυριαρχίας, κυριαρχώντας με προοδευτικό πρόσημο στις σύγχρονες φυγόκεντρες τάσεις προς τον κοινοτισμό και οργανώνοντας τη βάση της κοινωνίας σε ριζικά δημοκρατική κατεύθυνση.

Στο επίπεδο της κεντρικής πολιτικής εξουσίας είναι επίσης εφικτή αλλά και επειγόντως αναγκαία, τουλάχιστον στη Δύση, η συγκρουσιακή συσχέτιση κινήματων/γραφειοκρατιών εκπροσώπησης στην κατεύθυνση οικοδόμησης δυαδικής εξουσίας, με τα κινήματα να (πρέπει να) βρίσκονται στον θετικό/πρωτεύοντα πόλο της διαλεκτικής αυτής συσχέτισης. Στα συγκεκριμένα διλήμματα εντός/εκτός ΕΕ, οι απαντήσεις για το ποιες στρατηγικές πρέπει να υιοθετηθούν μπορούν και πρέπει πια να γίνουν πολύ συγκεκριμένες, χαράσσοντας πειστικούς οδικούς χάρτες για την υπέρβαση όχι μόνον της νεοφιλελεύθερης ΕΕ αλλά και του έθνους-κράτους μέσα από ριζοσπαστικές ατζέντες αλλαγής του dna της δομικής εξουσίας του κεφαλαίου σε διακρατικό επίπεδο, δημιουργία δικτύων κινήματων, κοινοτήτων, συνεταιρισμών και πόλεων από τα κάτω, αποσχίσεις ομάδων κρατών από ήδη υφιστάμενους διακρατικούς σχηματισμούς ή οικοδόμηση νέων στην κατεύθυνση της αμέριστης αλληλεγγύης και συνεργασίας.